Адыгэ макъ

№ 243 (20008)

2011-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЪЫЙ

ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 21-рэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 22-р — ЭНЕРГЕТИКЫМ и МАФ

Адыгэ Республикэм иэнергетическэ отраслэ иIофышIэхэу ыкIи иветеранхэу лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

Шъуисэнэхьат епхыгъэ мэфэкIым — энергетикым и Мафэ фэшI тыгу къыддеIэу тышъуфэгушIо!

Мы мафэм шъоркIэ мэхьанэшхо иI, шъуищыIэныгъэ зэшъупхыгъэ сэнэхьатыр цIыфхэм лъэшэу ящыкIагъ.

Энергетикэр непэ Урысыем иэкономикэ иотраслэ шъхьаIэхэм зэу ащыщ, регионхэм яэкономикэ щынэгъончъагъэкIэ, ахэм хэхъоныгъэ ашIынымкIэ лъапсэу щыт. Шъо Iоф зэрэшъушIэрэм, опытэу шъуиIэм бэкIэ ялъытыгъэщт Адыгеим ипромышленнострэ иаграрнэ секторрэ хэхъоныгъэ зэрашIыщтыр, социальнэ программэхэр зэрагъэцэкIэщтхэр ыкIи цIыфхэм ящыIэкIэ-псэукIэ зыфэдэщтыр.

Шъо шъуиIофшIэн нахь зешъогъэушъомбгъу, инновационнэ технологиехэр къызфэшъогъэфедэх, хэгъэгум иэкономикэ амалхэм ягъэпытэн шъуфэIорышIэ.

Шъуисэнэхьат епхыгъэ мэфэкIыр зыщыхэжъугъэунэфыкIырэ мафэм тышъуфэлъаIо псауныгъэ пытэ, насып, щыIэкIэшIу шъуиIэнэу! Адыгеими, зэдыти Хэгъэгушхоу Урысые Федерациеми апае шъуиIофшIэн гъэхъэгъакIэхэр щышъушIынэу шъуфэтэIо!

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэу ТХЬАКIУЩЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор ФЕДОРКО

Дмитрий Медведевыр «Единэ Россием» ипартийнэ актив IукIагъ

Адыгэ Республикэр мы Iофтхьабзэм къыщызыгъэлъэгъуагъэр партиеу «Единэ Россием» ирегиональнэ политсовет исекретарь игуадзэу, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм гъэсэныгъэмкIэ, наукэмкIэ, СМИ-мкIэ ыкIи ныбжьыкIэ IофхэмкIэ и Комитет итхьаматэу КIэрэщэ Андзаур.

УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, непэ политическэ Iофхэм язытет зэреплъырэр, тапэкIэ пшъэрылъэу зыфигъэуцужьыхэрэр, ащкIэ предложениеу щыIэхэр Федеральнэ ЗэIукIэм фигъэхьыщт Джэпсалъэм къыщыриIотыкIыщтых.

— УФ-м и Президент хъунымкIэ къэдгъэлъэгъогъэ Владимир Путиным икандидатурэ пхырыщыгъэныр, «Единэ Россием» къэралыгъом политическэ мэхьанэу щыриIэм къыщымыкIэныр, тапэкIэ анахьэу тынаIэ зытедгъэтыщтхэр къэгъэнэфэгъэнхэр — джары си Джэпсалъэ анахьэу сынаIэ зыщытесыдзэщт лъэныкъохэр ыкIи игъэкIотыгъэу сыкъызщытегущыIэщтхэр, — къыIуагъ Дмитрий Медведевым партием иактив хэтхэм закъыфигъазэзэ.

УФ-м и Къэралыгъо Думэ идепутатхэм яхэдзынхэм текIоныгъэр къащыдэзыхыгъэ «Единэ Россием» УФ-м и Президент къыфэгушIуагъ ыкIи а текIоныгъэр зэкIэми зэрэзэдыряер къыIуагъ.

— ЦIыфхэм цыхьэу къытфашIыгъэр къэдгъэшъыпкъэжьыныр пшъэрылъ шъхьаIэу сэлъытэ. БлэкIыгъэ илъэсхэм ягъэпшагъэмэ, мы илъэситфым къыкIоцI «Единэ Россием» IофшIэнэу ыгъэцэкIэщтыр бэкIэ нахь хьылъэ хъущт, ау ар партиемкIи, обществэмкIи нахь дэгъоу хъунэу сыхэплъэ, — къыIуагъ УФ-м и ЛIышъхьэ.

Зэхэсыгъо яIагъ

Тыгъуасэ, тыгъэгъазэм и 20-м, социальнэ ыкIи IофшIэн зэфыщытыкIэхэмкIэ лъэныкъуищ комиссием зэхэсыгъо иIагъ. Ар зэрищагъ АР-м IофшIэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэмкIэ иминистрэу Наталья Широковам. Федеральнэ целевой программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиIорэр, культурэм ыкIи искусствэм япхыгъэ къоджэ учреждениехэм якъызэтегъэнэжьын ыкIи хэхъоныгъэхэр ягъэшIыгъэнхэм афэгъэхьыгъэ программэр республикэм щыпхырыщыгъэ зэрэхъухэрэм, IофшIапIэ къэзытыхэрэм IофшIэным фэгъэхьыгъэ законхэр зэрагъэцакIэхэрэм зэхэсыгъом щатегущыIагъэх.

АР-м экономикэ хэхъоныгъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ иминистрэ игуадзэу Вэрэкъо Хьалимэт илъэсэу икIырэм экономикэм ылъэныкъокIэ хэхъоныгъэу республикэм ышIыгъэхэм, цIыфхэм ящыIакIэ нахьышIу хъуным фэшI зэшIохыгъэ хъугъэхэм кIэкIэу къатегущыIагъ, «Урысыем и Къыбл» зыфиIорэ программэм къыдыхэлъытагъэу агъэуцугъэ объектхэр къыхигъэщыгъэх. Зигугъу къышIыгъэхэм ащыщых Адыгэкъалэ щашIыгъэ гурыт еджапIэр, а къэлэ дэдэм псыукъэбзыпIэ псэуалъэу щагъэуцугъэхэр, Мыекъуапэ къыщызэIуахыгъэ диагностическэ Гупчэр, нэмыкIхэр. Мыхэм яшIуагъэкIэ IофшIапIэ зимыIэу республикэм исыр нахь макIэ хъугъэ, пстэумкIи IофшIэпIэ чIыпIэ 200-м ехъу къатыгъ.

АР-м культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу ШъэуапцIэкъо Аминэт культурэм ыкIи искусствэм япхыгъэ къоджэ учреждениехэм язытет щигъэгъозагъэх. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, культурэм иунэхэм, искусствэмкIэ еджапIэхэм янахьыбэм илъэс 30-м ехъу аныбжь, зэкIэмкIи учреждении 110-мэ непэ гъэцэкIэжьынхэр ящыкIагъэх, амыгъэфабэхэрэр ахэтых. Нэужым IофшIапIэ къэзытыхэрэм IофшIэным фэгъэхьыгъэ законхэр зэрагъэцакIэхэрэм къытегущыIагъ IофшIэнымкIэ АР-м икъэралыгъо инспекцие ипащэу Сихъу Русыет.

Зэхэсыгъом икIэухым къыхьащт 2012-рэ илъэсым комиссием Iоф зэришIэщт планым зэдытегущыIэхи, ар аштагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыриIэу Iоф зэришIэрэм ыкIи народнэ депутатхэм я Совет иIофшIэн изэхэщэн чанэу зэрэхэлажьэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Зэфэс Марет Мэджыдэ ыпхъум** — муниципальнэ образованиеу «Шэуджэн районым» инароднэ депутатхэм я Совет испециалист шъхьаIэ.

Илъэсыбэ хъугъэу шIуагъэ къытэу гъэсэныгъэм ылъэныкъокIэ Iоф зэришIэрэм, егъэджэн-пIуныгъэ Iофым изэхэщэн ышъхьэкIэ иIахьышхо зэрэхишIыхьэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэшъошагъ **Потешкина Галинэ Александр ыпхъум,** Шэуджэн районымкIэ къутырэу Чернышевым дэт МБОУ-у «Гурыт гъэсэныгъэ зыщарагъэгъотырэ еджапIэу N 8-м» идиректор.

ИлъэсыкIэ елкэм дэжь къащыфэгушIощт

Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэ ишIушIэ Iофтхьабзэхэр тыгъэгъазэм и 22 — 23-м республикэм икъэралыгъо филармоние щыкIощтых. Сабый цIыкIухэр ыкIи Iэтахъохэр ащ къыщызэрэугъоищтых. АР-м ныбжьыкIэ Iофхэмкӏэ и Комитет мыгъэ елкэм игъэкIэрэкIэн ипшъэрылъэу щыт.

АР-м ныбжьыкIэ Iофхэмкӏэ и Комитет ишIоигъоныгъэкIэ илъэсыкIэ елкэм къекIолIэщт сабыйхэм япчъагъэ нэбгырэ 1400-м къыщыкIэщтэп. БлэкIыгъэ илъэсхэм ялъытыгъэмэ, мыгъэ а пчъагъэр нэбгырэ 200-кIэ нахьыбэщт.

Социальнэу къэмыухъумэгъэ унагъохэм ащапIурэ сабыйхэр ЛIышъхьэм иелкэ къекIолIэщтых. Ар тыгъэгъазэм и 22-м щыIэщт. ЯтIонэрэ мафэм, тыгъэгъазэм и 23-м, сэнаущыгъэ зыхэлъ сабыйхэм ИлъэсыкIэм фэгъэхьыгъэу афэгушIощтых. Iофтхьабзэр рамыгъажьэзэ сабыйхэр къэгъэлъэгъон гъэшIэгъонхэм яплъынхэ амал яIэщт. Нэбгырэ пэпчъ а мафэр ыгу къызэринэжьыщтым пылъыщтых.

Къэралыгъо филармонием итворческэ куп «Пиратский Новый год» зыфиIорэ къэгъэлъэгъоныр къышIыщт. КIэлэцIыкIухэр IэшIу-IушIухэмкIэ агъэгушIощтых.

ДАУТЭ Анжел.

<u>**ПенсиехэмкIэ фондым шъущегъэгъуазэ**</u>

Ихэхъоныгъэхэр зэхэугуфыкIыгъэх

КъызэтынэкIыгъэ илъэсхэм зэрэщытыгъэм фэдэу, УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд ылъэныкъокIэ къикIырэ пенсиехэмрэ пособиехэмрэ ипIалъэм ехъулIэу ыкIи икъу фэдизэу тиреспубликэ щаратыщтыгъэх, законым ыгъэнэфэрэ пIалъэм имыкIхэу пенсиехэр афагъэуцущтыгъэх.

2011-рэ илъэсым ичъэпыогъу и 1-м ехъулIэу тиреспубликэ зэрэщыгъэпсыгъагъэмкIэ, IофшIэным телъытэгъэ гурыт пенсиер сомэ 7378-рэ хъущтыгъ ыкIи IофшIэнымкIэ ныбжьым телъытэгъэ гурыт пенсиер проценти 8,7-кIэ нахьыбэ хъуи, сомэ 7903-м нэсыгъагъ.

ШэкIогъу мазэм ПенсиехэмкIэ фондым ибюджет къыхэкIыгъэ ахъщэу тиреспубликэ щыпсэухэрэм аратыгъагъэр мы пчъагъэхэм афэдиз: пенсиехэм ыкIи федеральнэ социальнэ ахъщэ тын хэгъэхъожьхэм (ФСД) апае сомэ миллион 938-рэ мин 743-рэ, мазэ къэс аратырэ ахъщэ тынхэм (ЕДВ) ыкIи мазэ къэс аратырэ хэгъэхъожь материальнэ IэпыIэгъум (ДЕМО) апае сомэ миллион 86-рэ мин 53-рэ. ЗэкIэмкIи ахэм апэIуагъэхьагъэр сомэ миллиардрэ миллион 24-рэ мин 787-рэ.

Урысыем иинформагентствэ горэм УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд и Правление итхьаматэу А. В. Дроздовым къыдишIыгъэ зэдэгущыIэгъум мырэущтэу къыщиIуагъ: «2012 — 2014-рэ илъэсхэм ателъытэгъэ бюджетыр аухэсыгъ. ТапэкIэ пенсиехэм къазэрэхэхъощт шIыкIэр ыкIи къахэхъощтыр зыфэдизыр ащ егъэнафэ. **Тызыхэт илъэсым ныбжьым телъытэгъэ гурыт пенсиер сомэ мини 8,89-рэ мэхъу. Къихьащт илъэсым ныбжьым телъытэгъэ гурыт пенсиер сомэ мини 10 Iэпэ-цыпэм нэсыщт, 2014-рэ илъэсым сомэ мин 12-м екIолIэщт».**

IофшIэнымкIэ пенсием страховой Iахьэу иIэр ятыгъэным фэшI 2012-рэ илъэсым хъарджэу ашIыщтхэр сомэ триллиони 4,2-у агъэнэфагъ. Ащ щыщэу сомэ миллиард 566,5-р пенсиехэмкIэ валоризацием ехьылIэгъэ къэлъытэнхэм ыкIи пенсиехэр индексацие шIыгъэнхэм апэIухьащт. 2012-рэ илъэсым пенсиехэр проценти 9,6-у индексацие ашIыщтых (мэзаем и 1-м проценти 7-у, мэлылъфэгъум и 1-м проценти 2,4-у). Аужырэ пчъагъэхэр зызэхэбгъэхъожьхэкIэ зэтефэжьыхэрэп, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, проценти 9,6-у хъухэрэп. Арышъ, ащ тетэу зыкIэхъурэр мыщ дэжьым къыщызэхэфыгъэн фае. Ащ тетэу зыкIагъэпсыгъэр мэзаем и 1-м индексацие зашIым пенсиехэр зынэсыгъэхэ гъунапкъэм къыщыублагъэу ятIонэрэу пенсиехэр индексацие ашIынхэу щытышъ ары.

ПФР-м и Адыгэ республикэ КъутамэI ипресс-къулыкъу.

Шыхэр икIасэх

Адыгэ Республикэм ыкIи Къыблэ шъолъырым спорт зэнэкъокъоу ащызэхащэхэрэм япчъагъэ илъэс къэс хэхъо. Ахэм спорт лъэпкъыкIэу къахахьэхэрэм тиныбжьыкIэхэр псынкIэу нэIуасэ афэхъух ыкIи текIоныгъэхэр къащыдахых. Илъэсэу икIырэм спортым ылъэныкъокIэ гъэхъэгъэшIухэр зышIыгъэхэм ащыщ Бэчыжъ Бэллэ.

Бэллэ ицIыкIугъом къыщегъэжьагъэу былымхэм яIэзэрэ врач хъунэу фэягъ, шы спортэу икIасэми нэIуасэ фэхъуным кIэхъопсыщтыгъэ. Нэужым пшъэшъэжъыем игухэлъхэр къыдэхъугъэх. Ябгъонэрэ классыр къызеухым, ветеринар сэнэхьатыр зэригъэгъотынэу Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым иполитехническэ колледж чIэхьагъ. Шыхэр зыщагъэсэрэ спорт еджапIэу Гавердовскэм дэтым зигъэзагъ. Шы спортым анахь къинэу щалъытэу «выездкэкIэ» заджэхэрэр къыхихыгъ. Ащ нэмыкIэу Бэллэ Адыгэ республикэ кIэлэцIыкIу художественнэ еджапIэр къыухыгъ.

— Мафэ къэс еджэн ужым тренировкэм сэкIо. Тренерэу Елена Колесниковар къыздэIэпыIэзэ шитIоу «Фридок» ыкIи «Фрегат» зыцIэхэм ягъэхьазырын тыпылъ, зэнэкъокъухэм зафытетэгъэпсыхьэ. КъыдэкIыгъор къинэу зыкIалъытэрэр шыум зэкIэ зэрелъытыгъэр ары. Шым о епIорэр ары ышIэщтыр, арышъ, пшIоигъор тэрэзэу гурыбгъэIошъоу ебгъэсэн фае, — еIо Бэллэ. — Тилъэпкъ итарихъ тштэмэ, сыдигъуи шыхэм яхъун мэхьанэшхо ратыщтыгъэ. Ахэм зэ нэIуасэ узафэхъукIэ, угу хэпкIэх. ЯIушыгъи умыгъэшIэгъон плъэкIырэп. Зыфаер къыбгурагъэIон алъэкIы, зыгорэ къафэмышIы хъумэ «къысфэгъэгъу» аIорэм фэдэу зыкъысщахъо. Сэри агу къэсIэты сшIоигъоу бэрэ садэгущыIэ.

Сыд фэдэрэ хьайуани удэлэжьэнышъ, зыгорэ ебгъэшIэным пае шIу плъэгъун, угурыIон фае. Бэллэ зыпылъ спортыр икIас, Адыгеим изэIухыгъэ чемпионатхэм апэрэ чIыпIэхэр пчъагъэрэ къащыдихыгъэх. Краснодар краим щыкIогъэ зэнэкъокъухэм хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр къащыфагъэшъошагъэх.

ШХОНЧЫБЭШIЭ Рузан.

ЯIофшIэн зэхъокIыныгъэхэр фэхъущтых

Суд приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и ГъэIорышIапIэу Адыгеим щыIэм ипащэу, республикэм исуд пристав шъхьаIэу Дмитрий Ткаченкэм мы мафэхэм пресс-конференцие къытыгъ. Илъэсэу тызыхэтым ишэкIогъу мазэ рейдэу зэхащагъэхэм кIэух зэфэхьысыжьэу афэхъугъэхэм, чIыфэ зытелъхэм Iоф зэрадашIэрэм, нэмыкI лъэныкъохэми ар къатегущыIагъ, журналистхэм къатыгъэ упчIэхэм джэуапхэр къаритыжьыгъэх.

— ШэкIогъу мазэм ГъэIорышIапIэм рейдхэр зэхищэгъагъэх. Ахэм сыд фэдэ зэфэхьысыжьа фэхъугъэхэр, о пшъхьэкIэ уагъэрэзагъа?

— Мыщ фэдэ Iофтхьабзэхэр ГъэIорышIапIэм иподразделение анахь инхэу Тэхъутэмыкъое ыкIи Теуцожь районхэм (мыщ Адыгэкъали хэхьэ) ащызэхэтщэнэу унашъо тшIыгъэ ыкIи республикэм ирайонхэм зэкIэми ащыIэ суд приставхэр ащ хэлэжьагъэх. Мэфи 4-м къыкIоцI чIыфэ зытелъ нэбгырэ 8350-мэ адэжь суд приставхэр ащыIагъэх, сомэ миллиони 4,8-рэ фэдиз къаIахыжьыгъ, ащ ишIуагъэкIэ Iоф 2351-рэ зэхэфыгъэ хъугъэ. ТикъулыкъушIэхэу Тхыгъо Юрэ, Ситимэ Руслъанэ, Укол Рустамэ, Беданыкъо Аскэр, Сихъу Бислъанэ, нэмыкIхэми япшъэрылъхэр дэгъу дэдэу зэрагъэцэкIагъэм фэшI инэу сафэраз. Iофтхьабзэм кIэух зэфэхьысыжьэу фэхъугъэхэм сэ сшъхьэкIэ сагъэрэзагъ. Практикэм къызэригъэлъагъорэмкIэ, цIыфхэм ячIыфэхэр атыжьынхэу зырагъажьэрэр ахэм ямылъку ыкIи банкхэм ащыряIэ счетхэм суд приставхэм арест затыралъхьэкIэ ары. Ащ Iофыр нэшъумыгъэсэу, УФ-м изаконодательствэ къызэригъэнафэу чIыфэу шъутелъыр шъупщыныжьынэу тыкъышъолъэIу.

— Консолидированнэ бюджетым сыд фэдиз ахъща ижъугъэхьажьын шъулъэкIыгъэр?

— 2011-рэ илъэсым имэзэ 11 къыкIоцI ГъэIорышIапIэм иструктурнэ подразделениехэм якъулыкъушIэхэм сомэ миллиардищым ехъу зытефэрэ Iоф 231572-рэ зэхафынэу аIэкIэлъыгъ. Сомэ миллиард 1,5-м ехъу зытефэрэ Iоф 116 370-рэ гъэцэкIагъэ хъугъэ. Консолидированнэ бюджетым сомэ миллиони 129-рэ идгъэхьажьыгъ. Зэфэхьысыжьхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, шэкIогъу мазэм къыкIоцI зы суд приставым сомэ мини 141-рэ фэдиз бюджетым фызэкIигъэкIожьыгъ, илъэсым къыкIоцI а пчъагъэр гурытымкIэ сомэ мин 90-м кIэхьагъ.

— 2012-рэ илъэсым ищылэ мазэ къыщегъэжьагъэу суд приставхэм ащыгъырэ шъуашэм зэхъокIыныгъэхэр фэхъущтых...

— 2012-рэ илъэсым ищылэ мазэ къыщегъэжьагъэу суд приставхэм ащыгъ шъуашэр зэблахъунэу унашъо щыI. ЫпэкIэ ар шхъонтIагъэмэ, джы уцышъо хъущт ыкIи къихьащт илъэсым тикъулыкъушIэхэм зэкIэми ар зыщалъэщт.

— Суд приставхэм яIофшIэн зэрэзэхащэщтым епхыгъэу законодательствэм сыд фэдэ зэхъокIыныгъа фэхъущтхэр?

— Федеральнэ законэу «ГъэцэкIэкIо производствэм фэгъэхьыгъ» зыфиIорэм 2012-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу кIуачIэ иIэ мэхъу. Ащ къызэрэдилъытэрэмкIэ, чIыфэ зытелъыр зыдэщыIэ чIыпIэр е ащ мылъкоу иIэм икъэбар мыгъэунэфыгъэ хъумэ, ар розыскым ратын амал щыIэ мэхъу. Джащ фэдэу къихьащт илъэсым ищылэ мазэ къыщегъэжьагъэу тазырхэр игъом зымытыгъэхэр ыкIи судебнэ зэхэсыгъом къемыкIолIагъэхэр егъэзыгъэкIэ судым къыращалIэхэзэ ашIыщт. Федеральнэ законэу «Суд приставхэм афэгъэхьыгъ» зыфиIорэм зэхъокIыныгъэу фашIыщтхэм къызэрэдалъытэу, мы структурэм къыхахьэ зышIоигъохэм джы шIокI имыIэу юридическэ е экономическэ гъэсэныгъэ яIэн фае, ащ илъэсищкIэ кIуачIэ иIэ хъущт. ТиIофшIэн нэмыкI зэхъокIыныгъэу фэхъущтыри макIэп.

— ГИБДД-м водительхэм тазырэу къатырилъхьэрэр зэратыщт шIыкIэр нахь жъугъэпсынкIагъэу зэхэтхыгъэ. Ащ къытфытегущыIэба.

— Платежнэ системэу QIWI зыфиIорэм итерминалхэр Мыекъуапэ, Адыгэкъалэ, станицэу Джаджэм, къуаджэхэу Афыпсыпэрэ Тэхъутэмыкъуаерэ, поселкэхэу Инэмрэ Яблоновскэмрэ адэтых (зэкIэмкIи 28-рэ). Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цIыфыбэм мы шIыкIэр бэрэ къызыфагъэфедагъ ыкIи ар агу зэрэрихьыгъэр къыхагъэщыгъ. Тазырэу шъутелъыр шъупщыныжьыным пае суд приставхэм адэжь нэс шъукъэмыкIоу, гъэцэкIэкIо Iофым иномер терминалым ишъутхэу, ахъщэу ищыкIагъэр ижъугъахьэмэ хъущт. ГИБДД-м тазырэу къышъутырилъхьагъэр зыфэдизыр СМС-кIэ зэжъугъэшIэн шъулъэкIыщт. Ащ пае мобильнэ телефонымкIэ номерэу 9112-м мыщ фэдэ сообщение жъугъэхьын фае: гибдд, транспортым икъэралыгъо номер, водитель удостоверением е автотранспортым ярегистрационнэ номерхэр. Зэрэшъутхын фаемкIэ щысэ къэтхьын: **гибдд в266ра93 23 ау 527926.** Охътэ тIэкIу тешIагъэу джэуап къышъуфэкIожьыщт.

ИлъэсыкIэр къихьанкIэ бэп къэнагъэр. МэфэкI мафэхэм ялъэхъан тицIыфхэм ащыщыбэм IэкIыб къэралхэм защагъэпсэфэу хабзэ. Ау чIыфэ зытелъхэр Урысыем игъунапкъэхэм зэрэзэпырамыгъэкIыщтхэр Дмитрий Ткаченкэм джыри зэ агу къегъэкIыжьы. Шъори, шъуиунагъуи бырсыр хэмыфэным пае 2011-рэ илъэсыр икIынкIэ къэнэгъэ мафэхэр къызыфэжъугъэфедэхи, шъуичIыфэхэр шъупщыныжьых.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

«ЖЪОГЪОБЫНЫР» къыдэкIыгъ

КIэлэцIыкIухэм апае тиреспубликэ къыщытырадзэрэ журналэу «Жъогъобыным» мы илъэсымкIэ иаужырэ номер къыдэкIыгъ.

ИлъэсыкIэу къэблагъэрэм фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэмкIэ ащ инэкIубгъохэр къырегъажьэ. Ахэм къакIэлъэкIо ным ехьылIэгъэ нэкIубгъоу сурэттехыгъэхэр зэрытыр.

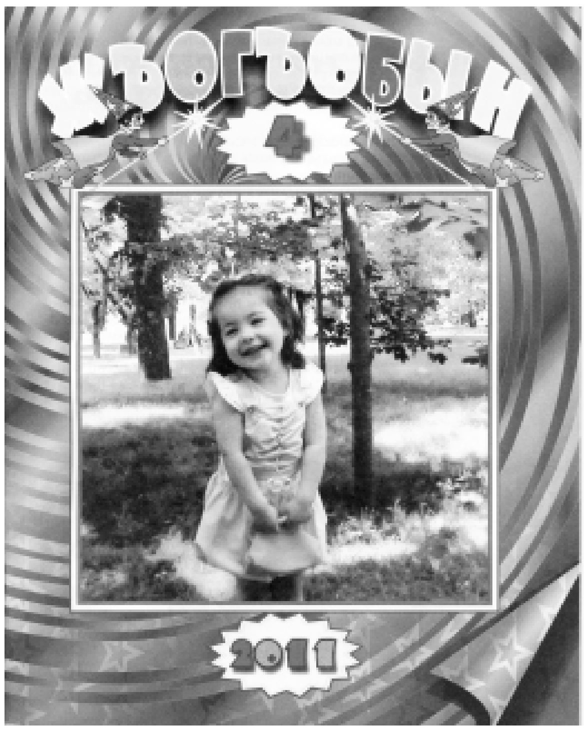

«ЧъыIэм шъуфэсакъ» зышъхьэ тхыгъэр кIэлэеджакIохэм апае кIэлэцIыкIу IэзапIэу N 1-м иврачэу Лыхъурэе Симэ къыгъэхьазырыгъ. КIымэфэ лъэхъаным гриппыр, пэтхъу-Iутхъур, чъыIалIэр къызэузхэрэм ашIэн фаехэр мыщ къыщеIох.

«ТитхакIохэм яюбилейхэр» зыцIэ рубрикэм бэмышIэу Хьаткъо Ахьмэд къызыхъугъэр илъэсишъэрэ пшIырэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэмрэ ежь усакIом итхыгъэрэ къыщыхэутыгъэх.

Журналым къыдэхьагъэхэм ащыщых рассказэу «Чэтыумрэ къолэжъымрэ» зыфиIорэр, псэушъхьэхэм афэгъэхьыгъэ усэхэр, пшысэр, къэбархэр.

«Жъым иакъыл» зыфиIорэ рубрикэр мы номерым щылъегъэкIуатэ Кощбэе Пщымафэ. Ар итхыгъэ зэреджагъэр «Тым иушъыйхэр».

«Жъогъобыным» иеджакIохэм лъэшэу агу рихьырэ рубрикэхэу «Къытфатхыхэрэр», «НэIуасэ зыфэшъуш!», «Зымыгъэзэщ!» зыцIэхэр, спортым фэгъэхьыгъэ нэкIубгъор журналым дэтых.

ЕджэкIо цIыкIухэм апае Дэрбэ Тимуррэ Индрыс Розэрэ зэхагъэуцогъэ тхылъыкIэу «Мэфапэм итыгъэ нэбзыйхэр» зыфиIорэр къызэрэдэкIыгъэм нэIуасэ фэхъущтых. Тхылъым къыдэхьагъэх тиадыгэ тхакIохэм кIэлэцIыкIухэм апае атхыгъэ усэхэр, рассказ кIэкIхэр, пьесэхэр, урыс тхэкIо цIэрыIохэм ащыщхэм ятхыгъэхэу адыгабзэкIэ зэрадзэкIыгъэхэр, адыгэ жэрыIо творчествэм къыхэхыгъэ гущыIэжъхэр, хырыхыхьэхэр, IурыIупчъэхэр, джэгукIэхэр, нэмыкIхэри.

Журналыр сурэтхэмкIэ зыгъэкIэрэкIагъэр Анатолий Сергиенкэр ары.

ДЗЫБЭ Назрэт.

«Жъогъобыным» пшъэдэкIыжь зыхьырэ исекретарь.

ГУШЪХЬЭЛЭЖЬ пIуныгъэм фэгъэхьыгъагъ

Республикэ научнэ-практическэ конференциеу «ГъэсэныгъэмкIэ федеральнэ къэралыгъо шапхъэхэр зыщагъэцэкIэхэрэ лъэхъаным цIыфым игушъхьэлэжь пIуныгъэрэ ащ ихэхъоныгъэрэ» зыфиIорэр джырэблагъэ АР-м и Лъэпкъ музей щыкIуагъ. Ащ кIэщакIо фэхъугъэх Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэрэ шIэныгъэхэм защыхагъэхъорэ Адыгэ республикэ институтымрэ.

Конференцием хэлэжьагъэх АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ ыкIи шIэныгъэхэм защыхагъэхъорэ республикэ институтым яIофышIэхэр, республикэм икъалэхэм ыкIи ирайонхэм къарыкIыгъэ кIэлэегъаджэхэр.

АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэ игуадзэу Алый Марыет зэхахьэм пэублэ гущыIэ къыщишIызэ цIыфым игушъхьэлэжь пIуныгъэрэ ащ ихэхъоныгъэрэ икъоу адэлэжьэгъэнымкIэ мыщ фэдэ конференциехэм мэхьанэшхо зэряIэр къыIуагъ. ЗэкIэмкIи мы темэм фэгъэхьыгъэу IофшIэгъэ 65-рэ кIэлэегъаджэхэм кырахьылIагъ, ахэм ащыщэу 34-р анахь IофшIэгъэ дэгъухэу къыхахыгъэх. ЦIыфым, анахьэу кIэлэцIыкIум, игушъхьэлэжь пIуныгъэ дэлэжьэгъэнымкIэ кIэлэегъаджэ пэпчъ опытэу IэкIэлъымкIэ адэгощэныр ары мы конференцием пшъэрылъ шъхьаIэу иIагъэр.

Нэужым гъэсэныгъэмкIэ федеральнэ къэралыгъо шапхъэхэр зыщагъэцэкIэхэрэ лъэхъаным цIыфым игушъхьэлэжь пIуныгъэрэ ащ ихэхъоныгъэрэ афэгъэхьыгъэ докладхэм кIэлэегъаджэхэр къядэгъагъэх. Анахьэу унаIэ зытебгъэтын фэе лъэныкъохэм, ащкIэ гъэсэныгъэм иструктурэ зэфэшъхьафхэм зэшIуахын фаехэм ахэр къащыуцугъэх.

КIАРЭ Фатим.

Лъы птымэ, уишIуагъэ къэбгъэкIощт

Медицинэм ылъэныкъокIэ гъэхъэгъэшIухэр дунаим щашIыхэми, шIэныгъэм хэхъоми, гухэкI нахь мышIэми, цIыфым лъэу кIэтым ычIыпIэкIэ ащ кIэбгъэхъон, ептын плъэкIын, зэрэзэблахъун джыри къаугупшысыгъэп. Ары донорым имэхьанэ сыдигъуи къызыкIемыIыхырэр. Лъыр зищыкIэгъэ цIыфэу чIыпIэ къин ифагъэм IэпыIэгъу фэхъун зылъэкIыщтыр нэмыкI цIыфыр — донорыр ары ныIэп.

Статистикэм къытырэ пчъагъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкIэ, Урысыем донорхэр имэкIэ дэдэх, къэралыгъом щыпсэурэ нэбгырэ мин пэпчъ донор 26-м нахь мымакIэу иIэн фаемэ, тэ — донор 14.

СпециалистхэмI мы лъэхъаным технологиякIэхэм амал къаратыгъ донорым хащыгъэ лъым икомпонентхэр (плазмэр, эритроцитыр, тромбоцитыр) къыхахынхэшъ, къэнэжьырэ лъыр ежьыр дэдэм хагъэхъожьынэу. Ау арэущтэу зыщашIырэр лъыр зыщахащырэ станциехэр арых ныIэп, къекIокIырэ мобильнэ станциехэм ащ фэдэ амал яIэп.

Донорхэр зэримыкъухэрэр щыгъэзыягъэ хъун зилъэкIыщтыр нэбгырэ пэпчъ иIахьышIу а Iофым хилъхьэмэ, ишIуагъэ къыгъэкIон ылъэкIынэу щытмэ, ащ хэлажьэмэ ары.

Тигъэзет бэрэ игугъу къыщытэшIы лъым итын епхыгъэ акциехэр республикэм ичIыпIэ зэфэшъхьафхэм чэзыу-чэзыоу зэращыкIохэрэм, къекIокIырэ мобильнэ станцием ишIуагъэкIэ районхэми анэсынхэ зэралъэкIырэм. Мары тыгъэгъазэм и 16-м Мыекъуапэ, Лениным ыцIэ зыхьырэ гупчэм щыкIуагъ донорскэ акцие. КъекIокIырэ мобильнэ станцияр гупчэм итыгъ сыхьатыр 9.00-м къыщегъэжьагъэу 12.00-м нэс. Лъыр зыщахащырэ Адыгэ республикэ станцием иврач шъхьаIэу ЦуукI Малыч тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, а мафэм акцием хэлэжьагъ нэбгырэ 44-рэ. Ахэм лъы литрэ 17 фэдиз атыгъ.

ЖАКIЭМЫКЪО Аминэт.

Сурэтыр Iэшъынэ Аслъан тырихыгъ.

ЯIофшIагъэ щызэфахьысыжьыгъ

Адыгэ Республикэм ыкIи Пшызэ шъолъыр ащыпсэурэ бысльымэнхэм я ДиндэлэжьапIэ зызэхащагъэр илъэс 20 зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ мэфэкI зэIукIэ шэмбэтым, тыгъэгъазэм и 17-м, Мыекъуапэ щыкIуагъ. Ащ къырагъэблэгъагъэх илъэс 20-кIэ узэкIэIэбэжьмэ аужырэ зэфэсэу бысльымэнхэм Адэмые щызэхащэгъагъэм хэлэжьагъэхэм ащыщхэр, IэкIыбым къикIыгъэ хьакIэхэр, хэбзэ къулыкъушIэхэр, районхэм, Краснодар краим ащыпсэурэ динлэжьхэр. Ар зэрищагъ хьаджэу ХьутIыжъ Аслъанбый.

ДиндэлэжьапIэм илъэс 20 гъогоу къыкIугъэм зэфэхьысыжь зыщыфашIыгъэ зэIукIэр зэрэкIуагъэр тигъэзет къыщыхэтыутыщт.

(Тикорр.).

МВД-м КЪЕТЫ

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ и Министерствэ къызэритырэмкIэ, тыгъэгъазэм и 5-м къыщегъэжьагъэу ыкIи 11-м нэс республикэм бзэджэшIэгъэ 82-рэ щызэрахьагъ. Ахэр укIыгъэ Iофэу 1, хъункIэн бзэджэшIагъэу 5, цIыфым ыпкъынэлынэ шъобж хьылъэхэр тыращагъэхэу 2, бзылъфыгъэм ебэныгъэхэу 1, гъэпцIагъэ зыхэлъ бзэджэшIэгъи 9, тыгъон бзэджэшIагъэу 40, экономикэм ылъэныкъокIэ бзэджэшIэгъи 9.

ТхьамафэмI къыкIоцI Адыгеим игъогухэм хъугъэшIэгъи 5 къатехъухьагъ, ахэм нэбгыри 2 ахэкIодагъ, нэбгыри 3-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кIэрысэу водитель 75-рэ ГИБДД-м икъулыкъушIэхэм къаубытыгъ.

Тыгъэгъазэм и 8-м Мыекъуапэ и МВД иотдел макъэ къарагъэIугъ къалэм иурамэу Свободэм тет унэм бзэджэшIэгъэ хьылъэ зэрэщызэрахьагъэмкIэ. Следственнэ-лъыхъон купыр а чIыпIэм псынкIэу нэсыгъ ыкIи зыфаIогъэ унэм илъэс 58-рэ зыныбжь хъулъфыгъэу шъэжъыекIэ пчъагъэрэ зыхэпыджагъэхэм ихьадэ къырагъотагъ. Урысыем иследственнэ Комитет и ГъэIорышIапIэу Адыгеим щыIэм мыщ епхыгъэу уголовнэ Iоф къызэIуихыгъ. Полицием иIофышIэхэм зэрахьэгъэ Iофтхьабзэхэм яшIуагъэкIэ илъэс 36-рэ зыныбжь укIакIор къаубытыгъ. ЫшIагъэм бзэджашIэр еуцолIэжьыгъ.

Мэфэ заулэкIэ узэкIэIэбэжьмэ, Мыекъуапэ хъункIэн бзэджэшIагъэ щызэрахьагъ. НыбжьыкIэ нэбгыритIумэ кIэрахъор къызыфагъэфедзэ, автомобилэу «Ауди-80»-м исыгъэ пшъэшъэжъыитфым атебэнагъэх. Пшъашъэхэр зэрысыгъэ машинэм иапч кIэрахъокIэ бзэджашIэхэр заулэрэ еуагъэх, нэужым ахэр къырагъэкIыхи, ежьхэр а автомобилым итIысхьэхи кIатхъужьыгъ. БзэджашIэхэм ащыщ зы нэбгырэ а чэщ дэдэм полицием иIофышIэхэм къаубытыгъ. Нэужым профилактическэ Iофтхьабзэу зэрахьагъэхэм яшIуагъэкIэ ащ игъусэгъэ хъункIакIоу илъэс 21-рэ зыныбжьыри къаубытыгъ.

Тыгъэгъазэм и 8-м, чэщым, Кощхьэблэ районым ит селоу Натырбые дэт тучаныр ахъункIагъ. Следственнэлъыхъон купым зэригъэунэфыгъэмкIэ, тыгъуакIохэр унашъхьэмкIэ ихьагъэх. Оперативнэ Iофтхьабзэу зэрахьагъэхэм яшIуагъэкIэ бэ темышIэу тыгъуакIохэр къаубытыгъэх. КъызэрэчIэкIыгъэмкIэ, мы селом щыпсэурэ шъэожъыищэу илъэс 12—14 зыныбжьхэр ары тучаныр зыхъункIагъэхэр. Атыгъугъэр тучаныр зием ратыжьыгъ. Илъэс 14 зыныбжь бзэджашIэхэм уголовнэ Iоф къафызэIуахыгъ. Адрэ зыныбжь имыкъугъэ бзэджашIэр учетым хагъэуцощт.

Наркотик зыхэлъ пкъыгъохэр хэбзэнчъэу агъэзекIуагъэхэу мы мафэхэм полицием икъулыкъушIэхэм къыхагъэщыгъ. Мыекъуапэ ипредприятие зэхэзыжьыгъэм иIэгъоблэгъухэм адэжь щытыгъэ хъулъфыгъэу илъэс 27-рэ зыныбжьым наркотик зыхэлъ Iушъхьэр къыхахыгъ. Полицием икъулыкъушIэхэм зэрагъэунэфыгъэмкIэ, наркотикхэм апкъ къикIыкIэ хъулъфыгъэр ыпэкIэ хьапсым чIэсыгъ. Иунэ къызалъыхъуми Iушъхьэ къырагъотагъ. Джащ фэдэу станицэу Къурджыпс щыпсэурэ хъулъфыгъэу илъэс 31-рэ зыныбжьым иуны наркотик пкъыгъоу «марихуанэр» къырагъотагъ. Джы уплъэкIунхэр макIох.

Федэ къыкIэкIо

Илъэс къэс къэралыгъом иIэпыIэгъоу (субсидиеу) былымIус зэфэшъхьафхэу къащэфыхэрэм алъатырэмкIэ республикэм ибылымахъохэм къаIэкIахьэрэм ишIуагъэ мымакIэу къызэрякIырэр хагъэунэфыкIы. Мы Iофыр республикэм зэрэщыгъэпсыгъэ шIыкIэм тыщигъэгъозагъ бэмышIэу гущыIэгъу тызыфэхъугъэ Шъэожъ Абрек - Адыгеим мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ АПК-м ифинанс-кредит политикэкIэ иотдел ипащэ игуадзэ.

— Къэралыгъом мэкъумэщ хъызмэтым фэгъэхьыгъэ программэу 2008 — 2012-рэ илъэсхэм хэхъоныгъэ ащ егъэшIыгъэным фэшI щагъэцакIэрэм изы Iахь былымIус зэфэшъхьафхэу ащэфхэрэм алъатырэ уасэм щыщ былымахъохэм афызэкIэгъэкIожьыгъэныр, — тиупчIэхэм джэуап къаритыжьыныр къырегъажьэ Шъэожъ Абрек. — Ар анахьэу зыфэгъэхьыгъэр шкIэхэр къызкIэхъохэрэ чэмхэм арагъэшхырэ Iусхэу къызIэкIагъахьэхэрэм алъатырэ ахъщэм щыщ Iахь къафызэкIэгъэкIожьыгъэныр ары. Былымхъуным пылъхэм ащ фэдэ ахъщэ IэпыIэгъоу къаратырэр федеральнэ ыкIи чIыпIэ бюджетхэм къарэкIы. Тызыхэт илъэсым пыкIыгъэ мэзибгъум къыкIоцI республикэм ибылымахъохэм федеральнэ бюджетым къикIэу ащ фэдэ ахъщэу къаIэкIэхьагъэр сомэ миллион 35-м къехъугъ. Ащ дакIоу республикэ бюджетми а гухэлъхэм апае къафитIупщыгъэр сомэ миллионитIу фэдиз хъазыр. Джы къыхэзгъэщы сшIоигъу республикэм ирайонхэм ащ фэдэ IэпыIэгъоу мы илъэсым имэзибгъу пстэумкIи къаIэкIэхьагъэр зыфэдиз сомэ миллион пчъагъэр: Красногвардейскэр — 7,3-рэ, Кощхьаблэр — 6,6-рэ, Шэуджэныр — 4,9-рэ, Джаджэр — 4,3-рэ, Мыекъуапэр — 3,8-рэ, Теуцожьыр — 2,3-рэ, Тэхъутэмыкъуаер — 1,9-рэ. Къалэу Мыекъуапэ сомэ мин 982-рэ, Адыгэкъалэ сомэ мини 146-рэ ащ фэдэ ахъщэу къафатIупщыгъ.

Федеральнэ бюджетым Iахьэу къыхилъхьэрэр къызафитIупщырэр былым пIашъэхэу чIыпIэм щахъухэрэм япчъагъэ илъэсым имэлылъфэгъу мазэ ехъулIэу ащ ыпэрэ илъэсым ащ фэдэ уахътэм къыкIоцI шъхьэ пчъагъэу яIагъэм къыщамыгъэкIагъэ зыхъукIэ ары. А программэм хэлажьэх зэкIэ мэкъумэщ хъызмэтым фэгъэзагъэхэр, ахэм ахэтых унэе хъызмэтым пылъхэри. Мы илъэсым субсидиехэр пстэумкIи хъызмэтшIэпIэ ыкIи предприниматель мини 8-м фэдизмэ къаIэкIэхьагъ.

Федеральнэ ыкIи республикэ бюджетхэм къарыкIэу зы чэмым телъытагъэу субсидиеу къафатIупщыгъэр сомэ 1858-рэ. Ащ фэдэ ахъщэу къаратыгъэр хъызмэтшIапIэм ифэныкъуагъэхэм апэIуагъэхьан фитых. ГущыIэм пае, былымIусхэм, джащ фэдэу чэмэу къащыхэрэм япчъагъэ ахагъэхъоным пае а ахъщэр агъэфедэн алъэкIыщт. Адыгеим мы илъэсым былым пIашъэхэм япчъагъэ къызыщыщамыгъакIэкIэ, 2012-рэ илъэсым федеральнэ бюджетым къикIэу республикэм субсидие къыIэкIэхьащт.

Зигугъу къэтшIыгъэ программэм фэшъхьафэу гухэлъ гъэнэфагъэ зиIэ ведомственнэ программэу 2011 — 2012-рэ илъэсхэм щэ къэзытырэ чэмхэм япчъагъэ хэгъэхъогъэным фэгъэхьыгъэр республикэм зэрэщагъэцакIэрэр Шъэожъ Абрек игущыIэ къыщыхигъэщыгъ. А программэм хэлажьэхэрэр хъызмэтшIэпIэ инхэмрэ мэкъумэщышIэ-фермер хъызмэтшIапIэхэмрэ арых. Программэм анахьэу къыдилъытэрэр щэр бэу къэзыхыжьыхэрэм ящыкIэгъэ субсидиехэр ятыгъэнхэр ары. ЦIыфхэм ягъэшхэн ыкIи социальнэ Iофыгъохэм апылъхэ организациехэм, щэм хэшIыкIыгъэ продукцие къэзышIыхэрэ предприятиехэм, мэкъумэщ потребительскэ кооперациехэм, предпринимательхэм щэу аращэрэм хашIыкIырэ продукцием изы килограмм пае зы сомэ къафатIупщы. Ащ фэдэ субсидиеу мы илъэсым республикэ бюджетым къикIэу аратыгъэр сомэ миллион 1,5-рэ, федеральнэ бюджетым къикIыгъэр сомэ миллиони 4,6-рэ.

ИгущыIэ къызщиухыным Шъэожъ Абрек къызэриIуагъэмкIэ, ащ фэдэ субсидиеу былымахъохэм къаIэкIахьэрэр федэ афэхъу. Ащ ишIуагъэкIэ былымIусхэу агъэфедэхэрэм ыкIи чэмэу яIэм япчъагъэ хагъэхъон алъэкIы.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэрэтбый.

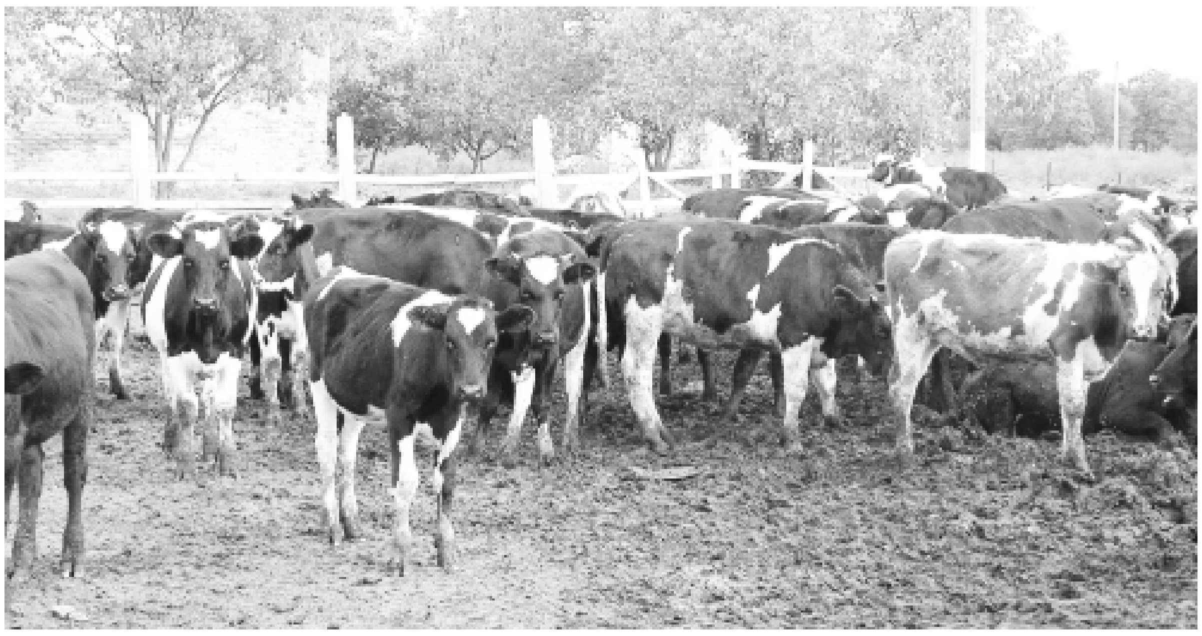

ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

ЗэхъокIыныгъэхэр афэхъугъэх

Къихьащт илъэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщыублагъэу страховой тынхэм яхьылIэгъэ федеральнэ законым зэхъокIыныгъэу фашIыгъэхэм кIуачIэ яIэ хъущт. Пстэуми апэу ахэр зылъыIэсыхэрэр страховой тынхэм ставкэу яIэхэр, джащ фэдэу страховой тынхэм яставкэхэр нахь макIэу зытыщт IофшIапIэхэр ары.

ЗэхъокIыныгъэу ашIыгъэхэр зыфэдэхэр къыдгурыIонхэм пае ахэр зэрэгъэпсыгъэхэ шIыкIэр джы тыгу къэдгъэкIыжьмэ нахьышIу. Джы зэкIэмкIи страховой тынхэу атыхэрэр процент 34-рэ. Ащ щыщэу процент 26-рэр цIыфхэм IофшIэн языэтыхэрэм УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд, проценти 2,6-рэр —УФ-м Социальнэ страхованиемкIэ ифонд, проценти 3,1-рэр ыкIи проценти 2-р шIокI зимыIэ медицинэ страхованиемкIэ Федеральнэ ыкIи чIыпIэ фондхэм ахагъахьэх.

Къихьащт илъэсым къыщыублагъэу ПФР-м ифонд хагъахьэрэ тынхэр процент 22-м нэсэу къеIыхыщтых. Мыщ дэжьым IофышIэ пэпчъ страховой тынхэр зытехъорэ базэу иIэр, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, страховой тынхэр зыхаубытыкIыхэрэр индексацие ашIыщтых. Джы ар сомэ мин 463-мэ, къихьащт илъэсым сомэ мин 512-м нэсыщт. Джащ фэдэу зигугъу къэтшIыгъэ базэм шIокIырэ сомэ пчъагъэу къалэжьыгъэм техъорэ страховой тынхэм ятарифи проценти 10 хъунэу агъэнэфагъ.

ФСС-м ыкIи ФОМС-м ахагъэхьэрэ страховой тынхэр 2012-рэ илъэсым зэхъокIыщтхэп, 2011-рэ илъэсым зэрэщытыгъэхэм фэдэу къэнэжьыщтых.

Ахэм анэмыкIэу, 2012-рэ илъэсым къыщыублагъэу страховой тынхэмкIэ нахь макIэу гъэпсыгъэ тарифхэр зыгъэфедэн фитхэм яспиыски зэхъокIыныгъэхэр фэхъугъэх. А спискэм хагъэхьагъэх къыкIэлъыкIорэ организациехэр:

федэу къахьыжьырэмкIэ пшъэрылъэу яIэм тегъэпсыкIыгъэу зы хэбзэIахь зытырэ аптекэ организациехэр;

мыкоммерческэ организациехэу къызэрыкIо шIыкIэм тетэу хэбзэIахьхэр зытыхэрэр ыкIи цIыфхэм фэIо-фашIэхэр афэгъэцэкIэгъэнхэм, научнэ лъыхъон ыкIи зэхэгъэуцон IофшIэнхэм, гъэсэныгъэм, псауныгъэр къэухъумэгъэным, культурэм, искусствэм ыкIи спортым (профессиональнэр хэмытэу) апылъхэр;

шIушIэ организациехэу къызэрыкIо шIыкIэм тетэу хэбзэIахьхэр зытыхэрэр;

техникэ-внедренческэ IофшIэнхэр гъэцэкIэгъэнхэм ехьылIэгъэ зэзэгъыныгъэхэр хэушъхьафыкIыгъэ экономическэ зонэхэм ягъэIорышIакIохэм яорганхэм адэзышIыгъэхэр хэмытхэу, инжиниринговэ фэIо-фашIэхэр зыгъэцэкIэрэ организациехэр.

Ахэм анэмыкIэу, цIыфхэм IофшIэн языэтырэм страховать шIыгъэхэу страховой тынхэр зыфитырэ купхэм ахэхъуагъ. Страховать шIыгъэхэм джы ахалъытэх IэкIыб хэгъэгу гражданхэу Урысые Федерацием ишъолъыр пIэлъэ гъэнэфагъэкIэ щыпсэунэу фитыныгъэ зиIэхэр.

МэкъумэщышIэ (фермер) хъызмэтшIапIэхэр хэмытхэу, страховой илъэсым уасэу иIэм тегъэпсыкIыгъэу страховой тынхэр зытыхэрэм илъэс къэс отчетхэр зэратыщтыгъэхэр япшъэрылъхэм ахагъэкIыжьыгъ. Страховой тынхэр зытыхэрэ адрэ купхэм УФ-м ПенсиехэмкIэ ифондрэ УФ-м Социальнэ страхованиемкIэ ифондрэ илъэсым къыкIоцI отчетхэр тIогъогогъо зэраратыщтыгъэхэм фэдэу 2012-рэ илъэсми къэнэжьыщт.

КъызэтынэкIырэ илъэсым зэрэщытым фэдэу, отчет пIалъэм (кварталым, илъэсныкъом, мэзибгъум ыкIи календарь илъэсым) къыкIэлъыкIогъэ ятIонэрэ календарь мазэм и 15-м шIомыкIыгъэу ПФР-м отчетхэр къырахьылIэнхэ фае. А шапхъэм зэригъэнафэрэмкIэ, 2012-рэ илъэсым отчетхэр затыщтхэ пIалъэм иаужырэ мафэхэу щытых мэзаем и 15-р, жъоныгъуакIэм и 15-р, шышъхьэIум и 15-р ыкIи шэкIогъум и 15-р. Квартал къэс страховой тынхэмкIэ расчетхэр ПФР-м ыкIи ФФОМС-м къазэрарахьылIэщтхэм имызакъоу, персонифицированнэ учетым ехьылIэгъэ къэбархэри «зы шъхьаныгъупчъэ» шIыкIэм тетэу къатынхэ фае ыкIи ащ цIыфхэм IофшIэн языэтыхэрэм яуахътэ къафигъэнэжьыщт.

КъызэтынэкIырэ 2011-рэ илъэсым зэрэгъэпсыгъагъэм фэдэу, къихьащт илъэсми зиIофшIапIэ нэбгырэ 50-м ехъу Iутхэм отчетхэр электроннэ ыкIи цифровой кIэтхэжьыкIэ шIыкIэм тетэу къатынхэ фае.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ипресс-къулыкъу.

Редакцием къатхырэ письмэхэр

«АДЫГЭ МАКЪЭР» бэрэ терэI

Тыбзэ ымакъэу, тыгу ыгъэрэхьатэу, тигъэгушхоу, ныбджэгъушIоу илъэсипшI пчъагъэм тиI «Адыгэ макъэр». ТинытдэлъфыбзэкIэ къыдэкIырэ гъэзетым ия мин 20-рэ номерэу бэмышIэу къытIукIагъэм тыщыгушIукIыгъ, улъэпкъымэ, ар насыпыгъ, ащ мэхьанэшхо иI. Къин Iаджи адыгэмэ зэпачыгъ, непэ ахэм къадэхъурэр гушIуагъо.

Тэ, нахьыжъхэм, ныбжьыкIэхэм щысэ ядгъэлъэгъун фае лъэпкъым узэрэрыгушхощтымкIэ, зэрэбгъэлъэпIэщтымкIэ. АщкIэ IэпыIэгъушIу мэхъу гъэзетыр. ЦIыф гъэсагъэхэм, Iушхэм къатхыхэрэм, IэпэIэсэныгъэ, сэнаущыгъэ зыхэлъхэм афэгъэхьыгъэу «Адыгэ макъэм» къихьэхэрэм ныбжьыкIэхэр яджэхэу, нахь фатщэхэу зыхъукIэ, лъэпкъ гъэзетым кIатхэхэрэм япчъагъэ хэхъощт. Ар пIуныгъэм ылъэныкъокIэ кIочIэшIоу щыт.

Гъэзетым ижурналистхэм ныдэлъфыбзэр дахэу агъэфедэ, ащ ибайныгъэ ятхыгъэхэмкIэ нафэ къыпфашIы. Ахэм ямыджэхэрэм гъэзетым уасэ фашIын алъэкIыщтэп. IэкIыбым щыIэ тилъэпкъэгъухэм, тиреспубликэ щыпсэухэрэм цIыф гъэшIэгъонэу ахэтхэм къатегущыIэрэ, лъэпкъым итарихъ фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэм узыIэпащэ.

Сэ сшъхьэкIэ «Адыгэ макъэм» сыкIэмытхэу зы илъэс блэзгъэкIырэп, илъэс 52-рэ хъугъэшъ, лъэпкъ гъэзетми, район гъэзетми сакIэтхэ. Зыгорэ къысщыкIэу сэлъытэ «Адыгэ макъэр» сиунэ къимыхьэ хъумэ.

ТапэкIи тидунай мамырэу, тхыгъэ гъэшIэгъонхэмкIэ тигъэгушIоу «Адыгэ макъэр» тиIэнэу тэгугъэ. ИлъэсыкIэу къэблагъэрэм хъярырэ гушIуагъорэ зэкIэми къытфихьынэу, щыIэкIэ дахэрэ псауныгъэрэ тиIэнхэу Тхьэм телъэIу. ШъуигухэлъышIухэр къыжъудэхъунхэу шъуфэсэIо.

ХЬАГЪУНДЭКЪО Щамсэт.

Мамхыгъ.

ЛИТЕРАТУРНЭ МЭФЭКI

Иусэхэм янурэ кIосэщтэп

Адыгэ Республикэм инароднэ поэтэу, Урысые Федерацием культурэмкIэ изаслуженнэ IофышIэу Бэрэтэрэ Хьамидэ Яхье ыкъор Теуцожь районым итыгъэ къуаджэу Къэзэныкъуае бэдзэогъум и 9-м, 1931-рэ илъэсым къыщыхъугъ. Псаоу къытхэтыгъэмэ, Хьамидэ ыныбжь мыгъэ илъэс 80 хъущтыгъэ. УсакIом икъуаджэ хычIэгъ зэхъум, ащ дэсыгъэхэр Адыгэкъалэ къэкощыгъэх. ЩыIакIэр зы чIыпIэ сыдигъуи итырэп, къэуцурэп. Адыгэкъалэ зэтеуцуагъ, зиштагъ. ЗэлъашIэрэ цIыфышIоу, хьатырышIэу Шъэумэн Хьазрэт имылъкукIэ аригъэшIыгъэ еджэпIэ дахэ, къалэм дэт пстэумэ къахэщэу къыдэтэджагъ. Ар усакIом икъоджэгъухэр зэрэдэсхэм, ясабыйхэр зэрэщеджэхэрэм пае Бэрэтэрэ Хьамидэ ыцIэ зыфаусыгъэ Адыгэкъалэ игурыт еджапIэу N 3-р ары.

Тыгъэгъазэм и 13-м, 2011-рэ илъэсым мы еджапIэм литературнэ зэхэхьэшхо щыIагъ. Ар усэкIо-лирикэу Бэрэтэрэ Хьамидэ къызыхъугъэр илъэс 80 зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъагъ. Мы Iофтхьабзэм Адыгэкъалэ игурыт еджапIэу N 3-м иколлектив, иеджакIохэр ыкIи Адыгэ Республикэм гуманитарнэ ушэтынхэмкIэ иинститутэу КIэрэщэ Тембот ыцIэкIэ щытым ишIэныгъэлэжьхэр хэлэжьагъэх.

МэфэкIыр къызэIуихыгъ ыкIи зэрищагъ я 9-рэ классым щеджэрэ **Хъут Эммэ.**

Адыгэкъалэ игурыт еджапIэу N 3-м идиректорэу **ЦIыкIу Нурыет** ишIуфэс псалъэ литературнэ зэхахьэм хэлэжьэрэ пстэумэ афэгъэзэгъагъ.

— ЗэлъашIэрэ адыгэ усакIоу, цIыфышIоу, гу къабзэу, зиусэ макъэ хэти хэмыкIокIэрэ Бэрэтэрэ Хьамидэ тиеджапIэ ыцIэ ехьы, ащ лъэшэу тегъэгушхо, тшIэрэ Iофым нахь тыфегъэчэфы, — къыIуагъ ащ. — УсакIор щысэтехыпIэ тфэхъоу, иеджэкIагъэмкIи, культурэу хэлъыгъэмкIи, итхыгъэ дэгъухэмкIи гъэсэныгъэ-пIуныгъэ Iофыр тэгъэпсы. Адыгэбзэ урокхэм ямызакъоу, Хьамидэ зыфэдагъэр, итворчествэ зэрэзэдгъэшIэщтхэм тыпылъ. Егъэджэн программэм Бэрэтэрэ Хьамидэ ипроизведениехэр хэтых, тиеджакIохэр ахэм яджэх, агъэгупшысэх.

МэфэкI сценэм кIэлэеджакIохэр къытехьагъэх. УсакIом иусэхэу къуаджэм, адыгабзэм, ныбджэгъуныгъэ шъыпкъагъэм яхьылIагъэхэм IупкIэу къяджагъэх Чэтэо Светэ, Бетигов (чэчэн лъэпкъ) Мыхьамэт, Апсэламэ Дианэ, Гъыщ Тимур. Ахэм ауж къыкIэлъыкIуагъ адыгэ къэшъо дахэу мэфэкI пчэгур зэIузгъэкIотыгъэ «ЗэфакIор». Сабый дэдэхэу, ублэпIэ еджапIэм джырэкIэ щеджэхэрэ Хъодэ Зулимэрэ Гъыщ Руслъанрэ (зыгъасэхэрэр ХьакIэгъогъу Саныет) дэхэ дэдэу къэшъуагъэх.

Мы кIэлэцIыкIухэр республикэ, Всероссийскэ фестивальзэнэкъокъухэу «Адыгеим ижъогъожъыехэр», «Хрустальные звездочки-2011»-рэ ыкIи ахэм анэмыкI хореографическэ Iофтхьабзэхэми зэрахэлажьэхэрэм, пэрыт чIыпIэхэр къахьэу къызэраIуагъэм уегъэгушIо.

Литературнэ зэхахьэр АРИГИ-м литературэмкIэ иотдел ипащэу, филологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу, тхакIоу Ергъукъо-ЩэшIэ Щамсэт лъигъэкIотагъ.

Адыгэ тхыгъэ литературэр зиусэ сатырхэмкIэ, зигукъэбзагъэкIэ, зиадыгэ жэбзэ дахэкIэ зыгъэбаигъэ Бэрэтэрэ Хьамидэ фэгъэхьыгъэ мэфэкIым елъытыгъэу ищыIэныгъэ ыкIи итворчествэ гъогу рыплъэжьыхэзэ, литературэм фэгъэзэгъэ шIэныгъэлэжьхэр къызэрэгущыIэщтхэр, усакIоу Бэрэтэрэ Хьамидэ гушъхьэкIэн ин лъэпкъым къызэрэфигъэнагъэр, иусэхэм, ипьесэхэм, исонетхэм гупшысэ куу зэрахэлъыр, гущыIэ дахэм, дэгъум ямэхьанэ зэрэиныр Щамсэт къыIуагъ. Непэрэ литературнэ мэфэкIыр еджакIохэмрэ шIэныгъэлэжьхэмрэ азыфагу зэгурыIокIэзэкIэдэIукIыжь амал кIапсэр изыщыгъэу ылъытагъ.

Нэужым гущыIэр ритыгъ АРИГИ-м иIофышIэу, филологие шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу, АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэ нэмыкI IэнатIи щызыгъэцакIэрэ ХъокIо Светэ. «Бэрэтэрэ Хьамидэ игражданскэ лирик» зыфиIорэ темэр ащ кIэкIэу къыIотагъ. УсакIор тхэн IэпкIэлъэпкIагъэм имызакъоу, культурэшхо зыхэлъ цIыф гъэсэгъэ инэу зэрэщытыгъэри ащ кIигъэтхъыгъ.

Бэрэтэрэ Хьамидэ творческэ лъэгапIэм тезыгъэуцогъэхэ исонет тхыгъэхэм, анахьэу ахэр къыздэхьэгъэхэ итхылъэу **«Iахь мыгощ» (1983)** зыфиIорэм АРИГИ-м инаучнэ IофышIэу **Делэкъо Римэ** къытегущыIагъ. Ежь усакIоу Бэрэтарым пшъэрылъ зэрэзыфишIыжьыгъэм тетэу, я 60-рэ илъэсхэм якIэух къыщыублагъэу типоэзие хэмытыгъэ классическэ жанрэу сонетым Iоф дишIэу зэриублагъэр, имурад ащкIэ зэрэзэшIуихыгъэм, тхылъэу «Iахь мыгощ», «Сонет зэфэшъхьафхэр» (80), «Сонет зэхэтхэр» (циклэхэр) (30), «Сонет Iэрамхэр» (30) къызэрэдэхьагъэхэр, ягъэпсыкIэ-шапхъэ, философиеу ахэлъыр къыриIотыкIыгъэх.

Бэрэтэрэ Хьамидэ ихэгъэгу, иадыгэ чIыгу, илъэпкъ, икъуаджэ, илIакъо — зэкIэ цIыфхэм шIулъэгъу ин зэрафыриIагъэр иусэ сатырхэм зэрахэгощагъэр, гу къабзэкIэ щыIэныгъэм усакIор зэрэхэтыгъэр Римэ икъиIотыкIын дэгъоу щыкIигъэтхъыгъэх.

Социологие шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу ГъукIэлI Зухра анахьэу ынаIэ зытыригъэтыгъэр Бэрэтэрэ Хьамидэ итворчествэ шIулъэгъум чIыпIэу щиубытырэр ары, икъэIотэн кIэкIи цIэу ар фишIыгъ: **«ШIулъэгъум итемэ усакIом итхыгъэхэм къызэращигъэлъагъорэр».** Бэрэтэрэ Хьамидэ усэкIэ амалышхохэр, гупшысэкIэ гъэшIэгъон зэрэIэкIэлъыгъэхэр ащ хигъэунэфыкIыгъ.

ЩэшIэ Щамсэт литературнэ зэхахьэм гупшысэ зэпхыпIэхэр къыфигъотызэ, Бэрэтэрэ Хьамидэ Тхьэр къызэтэгъэ цIыф зырызмэ зэращыщыгъэр — усэкIо-лирикэу, журналист чанэу («Социалистическэ Адыгеим», «Адыгейскэ правдэм», «Советская Кубань») Iоф зэращишIагъэм, Москва ыкIи Краснодар апшъэрэ еджэпIэшхохэм зэращыригъэджагъэхэм, ежьыри шIэныгъэ хьасэм зызэрэщиушэтыгъагъэм, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу зэрэщытыгъэм, а зэкIэмэ ашъхьащыщэу литературэм кIочIэ пытэу зэрэхэтыгъэм, пьесэхэр зэритхыгъэхэм, зэдзэкIын Iофым дэгъоу зэрэхэгъуазэщтыгъэм ягугъу кIэкIэу къышIыгъ.

Институтым иIофышIэу, филологие шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу **Шъхьэлэхъо Дарико** чэзыур зынэсым, **«ЗэдзэкIыным гъэхъэгъэшIухэр щишIыгъэх»** зыфиIорэ темэр къызэхифыгъ. Анахьэу ынаIэ зытыригъэтыгъэр Шота Руставели ипоэмэ цIэрыIоу «Витязь в тигровой шкуре» зыфиIорэр Хьамидэ адыгабзэкIэ IэпэIэсэныгъэ ин хэлъэу зэридзэкIи, къызэрэдигъэкIыгъэр ары. Бэрэтэрэ Хьамидэ игъашIэ мыбагъэми, пщымыгъупшэн лъэуж нэф, литературэ кIэн лъапIэ лъэпкъым къызэрэфыщинагъэхэр, узэрыгушхон усэкIошхоу зэрэщытыгъэр, адыгэ литературэр зэригъэбаигъэр, зэрэлъигъэкIотагъэр, зэрэтщымыгъупшэщтыр Дарико къыIуагъ.

АРИГИ-м ишIэныгъэлэжьэу Агъырджэнэкъо Симэ ыгукIэ къыпэблэгъэ усакIоу Бэрэтэрэ Хьамидэ зыфэдагъэр мэфэкIым къекIолIэгъэ пстэумэ афыриIотыкIы шIоигъоу гущыIэ фабэхэр къыIуагъэх. Хьамидэ гукIэ плъэу ыкIи даIоу, ежь фэдэ цIыф пэпчъ фэсакъыныр, фэгумэкIыныр зишэн дэхагъэу, усэкIо къодыер арымырэу, гупшысэ зафэкIэ дытагъэу зэрэщытыгъэм ягугъу къышIыгъ.

УсакIор игущыIэ пэпчъ зэрэфэсакъыщтыгъэр щызэхапшIэу изэдзэкIыгъэ IофшIагъэу «Витязь в тигровой шкуре» зэрэгъэпсыгъэр ежьми къыIуагъ. Ащ адыгэ хабзэр, адыгабзэр лъэшэу зэрикIэсагъэхэр къыхигъэщызэ, Адыгэкъалэ игурыт еджапIэу N 3-м, усакIом ыцIэ зыхьырэм, икIэлэегъаджэхэми, иныбжьыкIэхэми къяджагъ Хьамидэ итворчествэ нахь фэсакъхэу зэрагъэшIэнэу, адыгабзэр, адыгэ литературэр, адыгэ хабзэр — тилъэпкъ ибайныгъэхэр кIаугъоенхэу, аухъумэнхэу.

Сыхьат зытIум къыкIоцI кIогъэ Iофтхьабзэр щэч хэлъэп хэлэжьэгъэ пстэумэ агу шIугъэм къыфигъэущэу, гупшысэ куумэ уахищэу зэрэгъэпсыгъагъэм. Хэта зышIэрэр ныбжьыкIэу къэхъу пэтхэрэм ащыщхэм агу а зэкIэмэ зэрэзэблахъущтыр нахьышIум ылъэныкъокIэ. ПшIэхэнэп Бэрэтэрэ Хьамидэ ыцIэкIэ щыт Адыгэкъалэ игурыт еджапIэу N 3-м тилъэпкъ литературэ лъызыгъэкIотэщт кIэлакIэхэр къычIэкIыщтми, амэкъэ лъэкIыхьагъэкIэ лъэпкъым идахэ аIотэнэу.

Мары еджапIэм изал нэфынэшхо узыщихьащтым Бэрэтэрэ Хьамидэ ищыIэныгъэ, итворчествэ къизыIотыкIырэ къэгъэлъэгъонэу еджапIэм икIэлэегъаджэхэу Хъут Нэфсэт, Шэуджэн Нэфсэт, Хьатхъохъу Марыет зэдагъэхьазырыгъэр щыт. Сурэтхэр бэу хэлъых, Хьамидэ итхылъхэр, фатхыгъэхэм ащыщхэр. Уемыжэгъахэу усакIом игъашIэ уанэIу къеуцо.

Арышъ, узэIукIэным, узэхэхьаным, узэдэгупшысэным мэхьанэшхо яI.

Литературнэ зэхахьэм игуапэу хэлэжьагъ Бэрэтэрэ Хьамидэ ыкъоу Муратэ ыкIи ащ ишъао.

Бэрэтэрэ лIакъом щыщ кIэлэегъаджэу, мы еджапIэм Iоф щызышIэрэ Светэ зэкIэ хьакIэхэми, гурыт еджапIэу N 3-м иегъэджакIохэми, кIэлэеджакIохэми игупсэ дэдэу, иIахьыл шъыпкъэу Бэрэтэрэ Хьамидэ лъытэныгъэ-гъэшIоныгъэ фашIэу агу къызэрагъэкIыжьыгъэмкIэ, ишIушIагъэ зэрамыгъэкIодырэмкIэ «тхьашъуегъэпсэу» къариIуагъ.

ЕджапIэм идиректорэу ЦIыкIу Нурыет усэкIошхоу, адыгэ литературэм чIыпIэ дахэ щызыубытыгъэ Бэрэтэрэ Хьамидэ фэгъэхьыгъэ мэфэкI Iофтхьабзэм зэригъэрэзагъэр ыкIи тапэкIи мыщ фэдэ зэIукIэгъухэр нахьыбэ хъухэмэ зэрэшIоигъор, ахэм гъэсэпэтхыдабэ зэрахэлъыр къыIуагъ, пстэуми псауныгъэкIэ, гъэхъагъэхэмкIэ къафэлъэIуагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Тпэчыжьэ ыкIи тпэблэгъэ Тыркуер

(КъызыкIэлъыкIорэр тыгъэгъазэм и 17-м къыдэкIыгъэ номерым ит).

— «Ары, сикIал, гъучI бзыухэр быбыхэу къэшъулъэгъужьыщт», къытаIощтыгъ тижъыхэм. Самолетыр гъучI бзыуба, — хэщэтыкIыщтыгъ ныр.

Самолетым ситIысхьэ къэс анахь къыспэблагъэу дунаим тетыгъэр джаущтэу сынэгу къыкIэуцо, игущыIэхэри сыгу икIыхэрэп.

Тыркубзэр, урысыбзэр, инджылызыбзэр зэгъусэхэу самолетыр зыгъэбыбыхэрэм игъорыгъоу амакъэ къэIу. Унэ кIоцIым фэдэу зэIыхыгъэ «Боингышхом» шхын IэшIухэр, псыхэр щызэрахьэх. НыбжьыкIэ зэрэгъэщх макъэхэр къэIух, зэрэнасыпышIохэр къахэщэу мэчэфых. СикIэлэгъу зышцыкIогъэ сикъуаджэ сыгу къагъэкIы. Сятэжъ аригъэшIыгъэ унэ тегъэпсыхьэгъэшхор, ныбжьыкIэгъур сынэгу къыкIэуцох. Сянэ ымэ IэшIу, сятэ сигъусэу мэкъуао сищэмэ, тимэкъу хашъохэм къахихыщтыгъэ уцымэри къыскIелъасэ, скъошхэр, сичылэ нэфэ шъыпкъэу сапашъхьэ итых...

СыкъызэлъатэмзэрэпкIыхьапIэр, ныбжьыкIэгъур зэрэблэкIыгъэри къызэхэсшIагъ. Сянэсятэхэм нэмаз ужым бзэмыIоу аIупшIэхэр зыкIэхьублаблэхэрэр къызгурыIощтыгъэп. Сыд шъуIуа мыхэр зыфаеу Тхьэм зыфелъэIухэрэр? Ахэм анмбжь узиуцокIэ, къэнафэ тхьамыкIэхэр зыгъэгумэкIыщтыгъэхэр — ялъфыгъэхэр, акъошхэр, цIыфэу дунаим щыпсэухэрэр насыпышIонхэу, бэгъэшIэнхэу, агу зынэсырэм аIэ нэсынэу зэрэфэягъэхэм сехъырэхъышэжьырэп. Уахътэм къегъэнафэшъ, урещалIэ, лъэпкъыбзэу чIышъхьашъом щыпсэурэр зэкIэ ахэм зэрафаблэрэм, зэтекI хъатэ ямыIэу.

НыбжьыкIэ щхы мэкъэшхом сигупшысэхэр зэпигъэугъэх.

Къэгъэлъэгъоным хэлэжьагъэхэм Т. Къатыр ахэт.

Краснодар ихьанэ-гъунэ тыкъызэрибыбагъэр зэхэсхыгъэ, чэщыр шIункIыми, сынэгу къыкIэуцуагъ ишъоф дахэхэу лэжьыгъэ шъхьэлъагъэр изыбзэу гушIоу къысIэгъокIыщтыгъэхэр. Анахь сурэтышI IэпэIасэм зэмылIэужыгъуашъохэмкIэ къырыгъэлыкIыгъэу къысщыхьущтыгъэх тыкъэтIысыжьы зыхъукIэ гуIэхэу къыспэгъокIыщтыгъэ лэжьыгъэ хьасэшхохэу, замышIэжьэу къысфачъэщтыгъэхэр. Сыхьатырэ нықъорэу тыкъызэрэбыбгъэр макIэу къысщыхъугъэу «Боингыр» рэхьатэу къэтIысыгъ. Нысэщэ джэгур угу къагъэкIэу исхэр Iэгу теуагъэх, кьэзыщэжьыгъэхэм афэразэхэу.

ШIэгъо закIэу зэхэлъ дунаим умылъэгъугъэр нахь щышIагъоу кIэщыгъокIэ узIэпещэ. Дэхэ закIэу зэрэгъэпсыгъэр шъэфэп, «умылъэгъугъэр нахь хьалэмэтэу гъэпсыгъэми, укъызщалъфыгъэр шъоупс-джэякI», — тянэ зэриIощтыгъэр ренэу сыгу къэкIыжьыщтыгъ сыдрэ къэралыгъо сыкъикIыжьыгъэми, къэлэ дэхэ дэдэхэм садэхьагъэми...

Чэщым ыбг пыугъэми, сыпшъыгъагъэп, нэфылъ къыдзынкIи бащэп къэнэжьыгъагъэр. Машинэ зэхэтыбэм сакъызыхахьэм бай дэдэ горэм хагъэкIокIагъэу, таксистхэм уасэр кIагъэлъахьэми, гугъу сафелIыгъэп, «Мерседес-600»-р къысэжэныеба аущтэу щытыгъэмэ» сыгукIэ зэсIожьыгъэу, шъабэу зыгорэ къыздэгущыIагъ, ныбжьыкIэ хьазырэу. Зышъхьэ машинэм къизыгъэщыгъэм сыкъишIэжьыгъ. КIэлэ шIагъоу Мыекъуапэ щыщым итакси сызефэжьым, сырэхьатыжьыгъэу тигъогу тыкъытехьажьыгъ.

КЪАТ Теуцожь.

«МЭЗГУАЩЭ ИОРЭД»

хъишъэу пылъыр

Ижъырэ орэдхэм хъишъэу апылъхэр зэхафынхэр тижъыхэм якIэсагъ. ХьакIэщхэм ащызэнэкъокъущтыгъэх. Джащ фэдэу тиунэ сятэ дэжь къихьэгъэ лIыжъхэр зэнэкъокъущтыгъэх. Зымэ «Мэзгуащэ иорэд» аIощтыгъэ, адрэмэ «Хьакурынэмэ яорэд» е «Жэмадыкъомэ яорэд» аIощтыгъэ, ау Абрэдж Аслъанбый (Щынджые щыщ, идунай ыхъожьыгъ) къызэриIотэжьыщтыгъэр нахь тефэщтыгъэ орэдым хъишъэу пылъым.

Жэмадыкъохэр зэшищ хъухэу Хьакурынэхьаблэ щыпсэущтыгъэх: Борэкъу, Пщыкъуй, Шъалихь. КъызэраIотэжьыщтыгъэмкIэ, ахэр бжъэдыгъу хэгъэгу итыгъэ къуаджэу Едэпсыкъуае щыщыгъэх. Пщы-оркъ заор зыщыIэгъэ лъэхъаным ахэр Бжъэдыгъу къикIыжьынхэшъ, абдзахэмэ ахэтIысхьанхэ фаеу хъугъагъэх. ЛъэпцIэрышэхэм ащыщыгъэхэу къаIожьы. Янэ ягъусэу зэшхэр Пшызэ лъэныкъокIэ къакIохи, Хьаныкъом къекIолIэжьыгъагъэхэти, ащ зэриубытылIэгъагъэх ыкIи илъэс заулэрэ ахэсыгъэх. Зэшхэм ащыщ Шъалихьэ Хьаныкъом икIэлэцIыкIумэ адыригъэджэгъагъ, ащ урысыбзэкIэ тхакIи, еджакIи рагъэшIэгъагъ. КIалэхэм Жэмадыкъо лъэкъуацIэр зыфаусыгъагъ.

Нэужым абдзэхэ къуаджэу Хьакурынэхьаблэ псэупIэкIэ унагъом къыхихыгъагъ. Хьаныкъохэм яхьатыркIэ Хьакурынэхьаблэ императорскэ къоджэ кредит банкэу къыщызIуахыгъагъэм Шъалихьэ пащэ фашIыгъагъ ыкIи ащ охътэ шIукIаерэ Iоф щишIагъ.

Апэдэдэ зэшхэм анахьыжъэу Борэкъо Нэгурыкъо хьаджэ Пакъэ ышыпхъу Гощэфыжь шъхьэгъусэ фэхъу. Хьаджэ Пакъэ лIы баигъэу, чIыгу десятинэ шъэ зыщыплI иIагъэу къаIотэжьы. Ащ ичIыгу къыхиубытэщтыгъэх Шэуджэн районым ит къутырэу Семено-Макаренскэмрэ Джэджэ районым ит къутырэу ГавриловскэмрэДжы зытетхэр. ЦIыфэу ыгъэчырэщтыгъэхэм къызэраIотэжьыщтыгъэмкIэ, хьаджэ Пакъэ гукIэгъушхо хэлъыгъэу, цIыфмэ агу химыгъэкIыщтыгъэу ары.

Хьаджэ Пакъэ иапэрэ шъхьэгъусэ идунай зехъожьым, ятIонэрэу къыщэжьыгъагъ. Хьакурынэ Тыгъужъ ышыпхъоу уай-уай Мэзгощэ дахэр зыфаIощтыгъэр. Ахэм пшъашъэрэ кIэлитIурэ къафэхъу: пшъашъэм — МакI, кIалэхэм — Мыхьамчэрый ыкIи Хьасан афаусы. Нэужым Мыхьамчэрые къоджэ тхьаматэ хъугъагъэ.

Мы Жэмадыкъо зэшищэу зигугъу къэтшIыгъэхэр арых орэдым мырэущтэу хэлъхэр:

Жэмадыкъо зэшищыр Тхьэм щэгугъы, о уиу!

Хьакурынэхэр зыщыгугъыхэрэр Бирамкъул, о.

Джы ЖъудэмэягугъукъэтшIын. Ахэр мэхъош лъэпкъыгъэхэу ары къэбарыр къызэрэтлъыIэсыгъэр. Жъудэ Тэхъущыкъо зигугъу къэтшIырэ орэдыр зыфаусыгъэ МыкIуакIо ятагъ, къуаджэу Натырбыехьаблэ щыщыгъ. Натырбые щыкIэдзагъэу Унэрыкъохьаблэ нэсэу илъыгъэ чIыгур Тэхъущыкъо иягъ. Ар дунаим зехыжьым, ыпхъу МыкIуакIо пшъэшъэжъые дахэу янэ игъусэу Хьакурынэхьаблэ янэшэу щыпсэухэрэм адэжь къэкIожьыгъагъ. МыкIуакIо янэ Бэгъымэ ащыщ зыдэкIожьым, ащ щапIугъ, джаущтэу Бэгъ хъугъэ. КъызэраIотэжьыщтыгъэмкIэ, пшъэшъэ дэхэ дэдэ МыкIуакIо хъугъагъэ, псэлъыхъуаби фызэблэкIыщтыгъ. А псэлъыхъохэм ахэтыгъ Жэмадыкъо Шъалихьэу ыпэкIэ зигугъу къыщысшIыгъэри.

Джащ фэдэу МыкIокIо дахэ ипсэлъыхъуагъ Хьакурынэ ТIатIырыхъуи. Ар псэлъыхъо пстэуми анахь лъэкI ягъу алъытэщтыгъ. Сыда пIомэ лIэкъолIэшхэкIэу щытыгъ ащ иIахьыл благъэу Хьакурынэ Тыгъужъ. А лъэхъаным ар къоджэ тхьамэтагъ. Хьакурынэхэр лъэшэу фэягъэх ТIатIырыхъу МыкIуакIо къырагъэщэну. Пшъашъэм иIахьылхэри — Бэгъхэри Сапыйхэри — Тыгъужъ благъэ къафэхъунэу фэягъэх.

Ащ фэдэ къэбар Шъалихьэ къызылъэIэсым, икъэщэн ыгу хэлъ шъыпкъэр зэригъэшIэнэу кIуи еупчIыгъ.

— Хьакурынэмэ удахьыхыгъэу аIо, шъыпкъа ар?

— СиIахьылхэр зыфаехэр Хьакурынэ сыдэкIонэу ары, ау сэ оры къахэсхыгъэр, — теубытэгъэ пытэ хэлъэу МыкIуакIо джэуап къыритыжьыгъ.

— КъызгурыIуагъ зэкIэ, — шIу ылъэгъугъэ пшъашъэм къыриIуагъэм Шъалихьэ лъэшэу ыгъэгушIуагъ. — Сэ къыздезыгъэштэнышхо тикъуаджэ дэсэп, арышъ, мы Iофыр горнэ судым лъызгъэIэсыщт, сиаталыкъхэ Хьаныкъохэми макъэ язгъэIущт, — ыIуагъ.

Арэущтэу ышIыгъ Шъалихьэ, Мыекъуапэ дэтыгъэ горнэ судым Iофым зыхэплъэщтхэ мафэр ыгъэнафагъ. Ар къэмысызэ, ЛэбэIушъо щыпсэущтыгъэ Хьаныкъо КъуапцIэр Хьакурынэхьаблэ къакIуи МыкIуакIо зыIуигъэкIагъ.

— Сэ агъэпцIэрэ лъэпкъым сыщыщэп, Iофыр куоу хахьэшъ, шъыпкъэр къысапIо сшIоигъоу сыкъэкIуагъ, — риIуагъ ащ пшъашъэм, — угу илъ шъыпкъэр къысэпIонэу, Жэмадыкъо Шъалихьэ къыхэпхынэу ары сызыфаер.

— УзгъэпцIэнэу сыфаеп, — къыриIуагъ МыкIуакIо, — шъыпкъэр къыосэIо: суд пчэгум сыкъызыщыращэкIэ, Жэмадыкъо Шъалихьэ сыгоуцощт.

ЗэшIуихыгъэ Iофым рыразэу Хьаныкъо КъуапцIэм Жэмадыкъохэм къэбарыр алъегъэIэсы ыкIи горнэ судым екIолIэнхэм зыфагъэхьазырын зэрэфаер, ежьхэри ащ къызэрэкIощтхэр къареIо.

Къэсы а суд мафэри, Хьакурынэхэр шъузыщэ купышхо ягъусэу Мыекъуапэ макIох. Жэмадыкъо зэшищымрэ Хьаныкъохэмрэ тарантасхэмкIэ къалэм зырагъэхы. МыкIуакIуи дахэу фэпагъэу иIахьылхэм ахэтэу макIо.

Мы Iофыр ежь яфедэу зэшIокIыным Хьакурынэ Тыгъужъ лъэшэу ишъыпкъэу ыуж итыгъ. Къоджэ тхьаматэм ишъэогъу генералхэри, Кубань инаказной атаманэу инэIосагъэри, къуаджэм фэшIыгъэу дэсыгъэхэри, ежь МыкIуакIо иIахьылхэри — зэкIэ ащ готыгъэх.

Судыр Iофым изэхэфын фежьэ. Пчэгум къыращэх Хьакурынэ ТIатIырыхъурэ Жэмадыкъо Шъалихьэрэ. Жъудэмэ я МыкIуакIуи ахэм апэмычыжьэу ышъхьэ еуфэхыгъэу щыт.

— УмыукIытэу, умыщынэу пчэгум ит нэбгыритIумэ язэу угукIэ узыфаем иджабгъу лъэныкъокIэ къыгоуцу, — судьям къыреIо МыкIуакIо.

МыкIуакIо укIытапэзэ Шъалихьэ екIуалIи, джабгъумкIэ къыгоуцуагъ. Судри ащ щаухыгъ.

Джары орэдым хъишъэу пылъыр. Орэдыр зыфаусыгъэр (Жъудэмэ) Бэгъмэ я МыкIуакIу. Зыщаусыгъэр Хьакурынэхьабл. Зыусыгъэхэр Аулъэ Тхьайшъау, Аулъэ Олэгъэй, Сапый Юсыф, Хьапсэкъо Трам ыкIи нэмыкIхэри хэтыгъэх, ау ахэр сшIэжьыгъэхэп.

СТIАШЪУ Нурыет.

Гъобэкъуай.

НЕУЩ — ЭНЕРГЕТИКЫМ И МАФ

ОАО-у «Кубаньэнерго» хэхьэрэ Адыгэ электрическэ сетьхэм къутэмэ зэфэшъхьафхэр, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, район электрическэ сетьхэр (РЭС) иIэхэу тиреспубликэ ипсэупIэхэм, Белореченскэ ыкIи Апшеронскэ районхэри зэрэдыхэтхэу, электричествэр алъегъэIэсы. ЗыкIэ ахэм ащыщ Мыекъопэ район РЭС-у Хъунэго Валерэ зипащэр. Ащ пшъэрылъэу иIэр зэкIэ IофшIапIи псэупIи районым итхэм зэпыу фэмыхъоу электроэнергиер алъыгъэIэсыгъэныр ары. Ащ пае РЭС-м участкэ заулэ иI: Мыекъопэ, Тульскэ, Краснооктябрьскэ, Каменномостскэ, Кужорскэ участкэхэр. Мастерыр япащэу участкэ пэпчъ нэбгыриплI Iоф щешIэ, электрическэ линиехэм ящыкIэгъэ фэIо-фашIэхэр агъэцакIэх, унагъохэм, предприятиехэм, организациехэм зэпыу фэмыхъоу электричествэр агъэфедэн алъэкIынэу агъэпсы.

ХэхъоныгъэкIэхэм афэбанэх

ОТКРЫТОЕ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО
КУБАНЬЭНЕРГО

Шъолъырэу къызэлъиубытырэмкIэ, Мыекъопэ районыр Адыгеим адрэ ирайонхэм анахь ин. Хъунэго Валерэ джырэблагъэ тызыIокIэм къызэрэтфиIотагъэмкIэ, поселкэу Трехречнэм къыщыублагъэу, КалининымкIэ, ХанскэмкIэ икIэу, Гъозэрыплъэ нэсырэ шъолъырым ит электрическэ линиехэр къяпхыгъэх. Ахэм пстэумкIи километрэ 1800-рэ якIыхьагъ. Ащ щыщэу километрэ мин фэдизыр кIочIэшхо зиIэ линиехэм афэд, адрэхэр унагъохэм, IофшIапIэхэм якIуалIэхэрэр арых. Джащ фэдизым щыщ чIыпIэ горэм гъучIычыр зыщызэпытхъыкIэ е нэмыкI горэ къызехъулIэкIэ, псынкIэу къагъотын ыкIи агъэтэрэзыжьын фае. ЫпшъэкIэ зыцIэ къыщетIогъэ участкэхэм ямызакъоу, район РЭС-м централизованнэу Iоф зышIэрэ зы бригадэ иI. Олег Джиоевыр зипэщэ а IофышIэ купым мы мафэхэм электричествэр зэрыкIорэ гъучIычхэр зыпышIэгъэхэ пкъэухэу жъы хъугъэхэр районым щызэблехъух.

1993-рэ илъэсым институтыр къызиухыгъэм къыщыублагъэу Хъунэго Валерэ энергетикэм Iоф щешIэ. Илъэсищ хъугъэ Мыекъопэ район РЭС-м ипащэу загъэнэфагъэр. А пIалъэм къыкIоцI район энергосистемэм иIофшIэн зэхъокIыныгъэ шIукIае фэхъугъ. А лъэныкъоми ыхэкIэ игугъу къыщытшIыщт. Ау ащ тынэмысзэ яIофшIэнкIэ анахь къинэу щыт лъэныкъохэр зэдгъашIэхэ тшIоигъоу ащ къытфиIотагъэхэм тядэIугъ.

— Тиколлектив нэбгырэ тIокIищым ехъу Iоф щешIэ, — еIо ащ. — ЗэкIэри ясэнэхьат фытегъэпсыхьагъэх, зэгурыIожьыныгъэрэ зэдэIужьыныгъэрэ ахэлъэу япшъэрылъхэр агъэцакIэх. Ау адрэ районхэм ялъытыгъэмэ, тиIофшIэн нахь къин къэзышIырэр Мыекъопэ районыр зэрэиныр ыкIи къушъхьэ чэпэ, къушъхьэ шъолъырэу, къое-чIаехэр, электрическэ линиехэр мэзхэм зыщапхырыкIырэ чIыпIэхэр зэриIэхэр ары. ТехникэкIэ икъоу узэкIолIэн умылъэкIыщт чIыпIабэ ахэм яI. Электрическэ линиехэм зыгорэ ахэм къазыщяхъулIэкIэ, сыдигъокIи ар псынкIэу гъэтэрэзыжьыгъэн фаешъ, электрикхэм осым, псым ахэтхэу Iоф ашIэнэу мэхъу. ГучIычхэр IэкIэ акъудыих, зэпашIэжьых, пкъэухэм арапхыжьых. ШэкIогъум ошIэдэмышIэу осышхо къызесым джащ фэдэ чIыпIэ зэпытхъыгъэхэу линиехэм бэ афэхъугъагъэр. ГъэцэкIэжьын IофшIэнхэм чэщмэфиплIэ тапылъыгъ, къиныби адэтлъэгъугъ.

Осышхом джыри зэ ыушэтыгъэх

Чъыгхэм тхьапэхэр джыри икъоу къапымызыжьхэу, кIымафэр къызэрэблэгъагъэр зэхэшIэгъу тимыфагъэу, шэкIогъум ошIэ-дэмышIэу осышхо къесыгъагъ. Ары чъыгыбэ зыкIигъэфыкъогъагъэр, зыкIырикIыкIыгъагъэр. Осыр зыфэмыIэтыгъэ чъыгхэу рикIыкIыгъэхэм ащыщыбэ электрическэ гъучIычхэм къатефэгъагъ, зэпатхъыгъагъэх, трансформаторхэр зэщагъэкъогъагъэх, унагъохэм якIолIэрэ гъучIычхэм ащыщхэри зэпатхъыгъагъэх. Апэрэ мафэм ичэщ зэпыу имыIэу электрикхэм Iоф зашIэм къагурыIогъагъ ежьхэм акIуачIэкIэ къиныгъохэр псынкIэу дагъэзыжьынхэ зэрамылъэкIыщтыр. Сыда пIомэ чIыпIабэмэ аварие къащыхъугъагъ, заявкэ 370-м ехъу цIыфхэм къатыгъагъ. Ахэр диспетчерым ижурнал зэрэдитхагъэхэм имызакъоу, Валерэ исотовэ телефони тефэжьыщтыгъэхэп. Ар къыдалъытэзэ, яэнергосистемэ хэхьэрэ аварийнэ бригадэхэр къафагъэкIогъагъэх. ЗэкIэмкIи бригадэ пшIыкIутф къиныгъохэм ядэгъэзыжьын хэлэжьагъ. Белореченскэм бригадитIу, Краснодар электросетьхэм бригадитIу, Красногвардейскэм зы бригадэ, Усть-Лабинскэрэ Лабинскэрэ бригадэ зырыз къарагъэкIыгъагъэх. ЦIыфэу къагъэкIуагъэхэр чIыпIэм зэрэщымыгъуазэхэм къыхэкIэу, ежьхэм яIофышIэ нэбгырэ зырыз ахэм гъусэ афашIи, зыдэкIощтхэ чIыпIэхэр арагъэлъэгъухэзэ ыкIи адеIэхэзэ, зэпытхъыпIэ чIыпIэхэр къагъотыщтыгъэх, агъэтэрэзыжьыщтыгъэх, осым рикIыкIыгъэ пкъэухэр зэблахъущтыгъэх. РЭС-м иинженер шъхьаIи, Адыгэ электрическэ сетьхэм къарыкIыгъэ специалистхэри къиныгъохэм ядэгъэзыжьын хэлэжьагъэх, язэхэщэкIуагъэх.

— Апэрэ мафэм, — икъэIотэн лъегъэкIуатэ Валерэ, — тиэлектрикхэм чэщ реным Iоф ашIагъ. — Ау тизакъоу кIуачIэ тызэрэфэмыхъущтыр къызыдгурэIор ары IэпыIэгъухэр къызытфагъэкIогъагъэхэр. Световой башнэхэр дгъэфедэхэзэ, чэщ шIункIым хэтхэу Iоф ашIэщтыгъ, аварие зыщыхъугъэ чIыпIэхэр къагъотыщтыгъэх, агъэтэрэзыжьыщтыгъэх. КIочIэшхо зиIэ линиехэр чэзыу-чэзыоу къэбгъэуцунхэ плъэкIыщтых. ЗанкIэу ахэр компьютерым епхыгъэхэу, диспетчерым автоматическэ шIыкIэм тетэу токыр къыгъэуцун ыкIи ригъэжьэжьын елъэкIы. Арышъ, аварие къызщыхъугъэ чIыпIэхэр компьютер экраным къыредзэх, аварийнэ бригадэм рациекIэ епхыгъэу зыщищыкIагъэм диспетчерым а чIыпIэхэр къегъэуцух, загъэцэкIэжьыхэхэкIэ регъэжьэжьых ыкIи нэужым зэдэкIощтхэ чIыпIэр арeIо. Ау узэмыгуцэфэщт хъугъэшIагъэхэри авариехэм къахэхъухьэхэу къыхэкIы. ГущыIэм пае, линием зэпытхъыпIэу иIэр къагъоти агъэтэрэзыжьыгъэу диспетчерым токыр къызыхегъанэм, етIани къэкIосэжьыгъ. Ащ фэдэу къызыхэкIкIэ пкъэу пэпчъ тыуплъэкIоу тэублэ. ДжырэкIэ пкъэу пэпчъ пылъ изоляторхэр апчым хэшIыкIыгъэхэмкIэ зэблэтхъунхэу хъугъэпышъ, фарфорым хэшIыкIыгъэ изоляторым ыпкъ къикIэу замыкание хъугъэмэ, пкъэу пэпчъ удэкIуаезэ улъыхъон фаеу щыт. Джащ фэдэу къэтлъыхъузэ, монтерыр пкъэум зыдэкIуаем, псэушъхьэ цIыкIу горэ токым ыукIыгъэу ыкIи тежъыхьажьыгъэу къыгъотыгъ. АщкIэ пхырыкIзэ замыкание къытыщтыгъ. Джащ фэдэ чIыпIэхэр къэбгъотынхэм охътэ бэкIае ехьы, цIыфхэр светым къежэхэу зэрэщысхэр тэшIэшъ тэгуIэ шъхьаем, ежьхэри ренэу телефоным къытеохэзэ, нахь гумэкIыгъо тыхадзэ. Сыдэу щытми, мэфиплIым аварийнэ бригадэхэм зэпыу ямыIэу Iоф ашIагъ, авариехэр дагъэзыжьыгъэх, зэкIэ районым ипсэупIэхэм, хъызмэтшIапIэхэм электричествэр аIэкIэдгъэхьажьыгъ. ИIофшIакIэкIэ мы купыр анахь дэгъугъ, модрэр анахь дэигъ сIон слъэкIыщтэп. ЗэкIэми сафэраз. Арышъ, бригадэхэм япащэхэм ацIэхэр къесIо сшIоигъу. Ахэм ащыщых Александр Чернояровыр зипэщэ Каменномостскэ, Александр Сидоренкэр зипэщэ Мыекъопэ, Виктор Сушильскэр зипэщэ Тульскэ, Сергей Мазиныр зипэщэ Мыекъопэ, Андрей Полищук зипэщэ Краснооктябрьскэ участкэхэр ыкIи Олег Джиоевыр зипэщэ централизованнэ бригадэр. Участкэхэм яIофышIэхэм осым рикIыкIыгъэ чъыгхэу гъучIыч линиехэм къатефагъэхэр зэпахыщтыгъэх, Iуахыщтыгъэх ыкIи ащ ыуж линиехэр агъэцэкIэжьыщтыгъэх.

Валерэ къызэриIотагъэмкIэ, аварием къызыдихьыгъэ къиныгъохэр дагъэзыжьыфэхэкIэ ежь ренэу IофшIапIэм щыIагъ. Чэщым къанэти, заявкэу къатыгъэхэр зэхифыщтыгъэх, ахэм арыгъуазэзэ пчэдыжьым бригадэ пэпчъ зыдэкIощтыр, ышIэщтыр ыгъэнафэщтыгъ. Ахэм Iоф ашIэфэкIэ нэужым къыIэкIэхьэгъэ заявкэхэм атегъэпсыкIыгъэу а бригадэхэм пшъэрылъыкIэхэр афигъэнафэщтыгъэх. ЗыгорэкIэ пкъыгъо горэ зэблэхъугъэн фаеу зыхъукIэ, бригадэхэр къылъимыгъакIохэу, нэмыкI автомашинэкIэ ахэр алъигъэIэсыщтыгъэх. ЯIофшIэн нахь къин къэзышIырэ нэмыкI лъэныкъохэми РЭС-м ипащэ тащигъэгъозагъ. ГущыIэм пае, ежьхэм зэпыу фэмыхъоу электричествэр алъыгъэIэсыгъэн пшъэрылъыр агъэцакIэ нахь мышIэми, къяпхыгъэ электрическэ линиехэм нэмыкI бысым зиIэхэр ахэтыхэшъ, загъорэ къиныгъохэр ахэм къапэкIых.

ГъэцэкIэжьын ыкIи гъэкIэжьын IофшIэнхэр

РЭС-м ипащэу Хъунэго Валерэ къызэриIотагъэмкIэ, унагъохэм электричествэу агъэфедэрэр фэдэ пчъагъэкIэ нахьыбэ хъугъэ. Нахьыпэм промышленнэ предприятиехэм акIуачIэ изэу Iоф ашIэщтыгъ, электричествэр бэдэдэу агъэфедэщтыгъ. Ау ахэм янахьыбэр зэхэтэкъожьыгъ. ЩыIакIэр инэу зэрэзэхъокIыгъэм ыпкъ къикIэу, джы унагъохэм бытовой прибор зэфэшъхьафхэу бэдэд агъэфедэрэр. Микроволновкэхэр, зэрыгыкIэхэрэ машинэхэр, гъэучъыIалъэхэр, утхэр, телевизорхэр, сапэр зэраугъоирэ приборхэр зимыIэ унагъо щыIэжьэп пIоми хъущт. Ары пакIошъ, электричествэкIэ псыр зыщагъэфэбэрэ зыгъэпскIыпIэхэр зыгъэфедэхэрэри ахэтых. КIэкIэу къэпIон хъумэ, унагъохэм электричествэу агъэфедэрэр фэдэ пчъагъэкIэ нахьыбэ хъугъэ.

— Я 60-рэ илъэсхэм агъэпсыгъэгъэ электрическэ линиехэр джы кIуачIэу ящыкIагъэм диштэжьыхэрэп, — еIо Валерэ. — Ахэр агъэпсыхэ зэхъум унагъо пэпчъ ищыкIэгъэщт электричествэу къыдалъытэщтыгъэр киловатт-сыхьат 1,5-рэ ныIэп. НэмыкIэу къэпIон хъумэ, остыгъэхэр къэблэнхэм телъытэгъэ къодыягъ. Зы щысэ закъо згъэфедэ сшIоигъу. БлэкIыгъэ илъэсым елъытыгъэмэ, джы дгъэкIотэжьырэ 2011-м тилиниехэм арыкIогъэ токэу районым щагъэфедагъэр киловатт-сыхьат миллиони 3-кIэ нахьыбэ хъугъэ. Арышъ, джы пкъэухэм апышIэгъэ гъучIычхэр токышхом телъытэгъэ гъучIычхэмкIэ зэблэхъужьыгъэнхэ фае. Джащ фэдэу пхъэм хэшIыкIыгъэ пкъэубэ гъучIбетоным хэшIыкIыгъэхэмкIэ зэблэтхъужьын фаеу тиI. Мы илъэс закъом пкъэу 300-м ехъу зэблэтхъужьыгъ.

ТигущыIэгъу къызэриIуагъэмкIэ, тызыхэт илъэсым токыр нахьыбэу ыкIи нахь дэгъоу зэрыкIорэ гъучIыч лъэпкъымкIэ линие километрэ 15 зэблахъугъэ. Изоляцие зытелъ а гъучIыч лъэпкъым осыр тепкIэрэп, зэпитхъырэп. Зигугъу къэтшIыгъэ осышхом илъэхъанэ джащ фэдэ гъучIычхэр зыщагъэфедэхэрэ псэупIэхэм токыр къащыкIосэгъагъэп.

Финанс къиныгъохэм къызэтыраIажэх

— Типшъэрылъхэм зэрагъэнафэрэмкIэ, — лъегъэкIуатэ РЭС-м ипащэ, —зэкIэ электрическэ линиеу районым итхэр илъэсым зэгъогогъо къэсплъыхьанхэ, подстанциехэр тIогъогогъо сыуплъэкIунхэ, илъэси 6-м къыкIоцI ахэм зэгъогогъо техобслуживание ясшIылIэн фае. А зэпстэур егъэнафэ илъэсыбэмэ ателъытэгъэ графикэу зэхэдгъэуцорэм. Джы тягъэплъ а зэпстэур зэшIохыгъэным пае амалэу тиIэхэм. КъэсымыIожьми ошIэ бензиным ыуасэ ошIэ-дэмышIэу къызэраIэтырэр. Автомашинэхэм арызгъэхъощт бензиныр къызэрэсщэфыщт карточкэу тиорганизацие къыситырэр сомэ пчъагъэм телъытагъ нахь, литрэ пчъагъэм тегъэпсыкIыгъэп. Непэ литришъэ изгъэхъон сэлъэкIмэ, неущ уасэхэр къызэблэхъухэшъ, къэсщэфын слъэкIыщтыгъэм къыщэкIэ, ау ащ пае сшIэн фэе пшъэрылъэу сиIэр нахь макIэ хъурэп. Мылъкур икъурэпышъ, гухэкI нахь мышIэми, тшIэн фаем фэдиз тфызэшIомыхэу къыхэкIы. СэшIэ уасэхэр къэIэтыгъэнхэр хэти зэримыкIасэр. ЕтIани тарифхэр энергетическэ комиссиер, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, хабзэр ары зыгъэнафэхэрэр нахь энергетикхэр арэп. Арэу щытми, аужырэ илъэсхэм, адрэ районхэм ялъытыгъэмэ, Мыекъопэ районым иэнергосистемэ гъэтэрэзыгъэным мылъкоу халъхьагъэр бэкIэ нахьыб. Туризмэм хэхъоныгъэ егъэшIыгъэным епхыгъэ Iофыгъохэу республикэм щызэрахьэхэрэм энергетикхэм апашъхьи пшъэрылъыкIэхэр къырагъэуцох.

Энергетикым и Мафэ къызыщыблэгъагъэм ехъулIэу Мыекъопэ район РЭС-м тыщыIагъ. Ар къыдилъытэзэ, япрофессиональнэ мэфэкI фэгъэхьыгъэу исэнэхьатэгъухэмрэ иIофышIэгъухэмрэ игуапэу зэрафэгушIорэр Валерэ къыIуагъ.

— Хабзэм зэригъэнэфагъэм тегъэпсыкIыгъэу илъэс къэс энергетикым и Мафэ тыгъэгъазэм и 22-м хэтэгъэунэфыкIы, — еIо Хъунэгъо Валерэ. — Арышъ, зэкIэ сиIофшIэгъухэм, энергетикэм Iоф щызышIэрэ пстэумэ тимэфэкI пае сыгу къыздеIэу сафэгушIо. НасыпышIонхэу, яунагъохэм хъяр арылъынэу, ягъот хэхъо зэпытынэу, псаунгъэ пытэ яIэнэу афэсэIо.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

МУЗЕИР, ТАРИХЪЫР, ЩЫIЭНЫГЪЭР

«Зэкъошныгъэр» дунаим щашIэ

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей къыщызэIуахыгъэ къэгъэлъэгъоныр тарихъым шIукIэ къыхэнэгъэ IофшIапIэм фэгъэхьыгъ. МебелышI объединениеу «Зэкъошныгъэр» нахьыпэкIэ игъэхъагъэхэмкIэ дунаим щызэлъашIэщтыгъ. Ар музеим ипащэмэ къыдалъыти, къэгъэлъэгъоныр зэхащагъ.

Лъэпкъ музеим идиректор игуадзэу Шэуджэн Налмэс зэхахьэм къыщиIотагъэм уегъэгупшысэ. Адыгеим щытхъур къыфэзыхьырэ IофшIэпIэ инхэр итыгъэх. Заводхэр, фабрикэхэр, нэмыкIхэр дунаим щашIэщтыгъэх. Аужырэ илъэс 20-м хэгъэгум щыкIорэ зэхъокIыныгъэмэ къахэкIэу, зыпкъ итэу Iоф зышIэрэ заводхэр, фабрикэхэр хэпшIыкIэу нахь макIэ хъугъэх. Объединениеу «Зэкъошныгъэм» пэщэныгъэ дызезыхьагъэмэ ащыщ Хэгъэгу зэошхом пхъашэу хэлэжьагъэу, Социалистическэ IофшIакIэм и ЛIыхъужъэу Николай Остапенкэр. Ащ ыкъоу Александр, IофшIэным иветеранэу Михаил Перегудовыр, фэшъхьафхэри зэIукIэм къыщыгущыIагъэх.

«Зэкъошныгъэм» нэбгырэ мини 7-рэ 500-рэ щылажьэщтыгъ. ПхъэнтIэкIухэм яшIынкIэ Европэм апэрэ чIыпIэр щиIыгъыгъ, мебелэу къыдигъэкIырэр хэгъэгубэмэ алъыIэсыщтыгъ. Лъэпкъ зэфэшъхьафхэр зэгурыIохэу щылажьэщтыгъэх. Спорт псэуалъэхэр, культурэм иIофшIапIэхэр, цIыфхэр зычIэсыщтыгъэ унэхэр фабрикэм иахьщэкIэ ышIыщтыгъэх. Объединением къыщызэIуахыгъэ музеир гъэшIэгъонэу гъэпсыгъэ. Лъэустэнджэл Джанщыр, Тхьагъэпсэу Исмахьил, Владимир Солдатовыр, нэмыкIхэри щытхъур зыфаIорэмэ ащыщыгъэх.

АР-м и Лъэпкъ музей иIофышIэу Нэгие Нелли къэгъэлъэгъоным икъызэIухын хэлажьэрэмэ объединениеу «Зэкъошныгъэм» ехьылIэгъэ къэбар гъэшIэгъонхэр къафиIотагъэх. Шэуджэн Налмэс тызэрэщигъэгъозагъэу, зэпымыоу Iоф зышIэрэ къэгъэлъэгъонхэр Лъэпкъ музеим джыри къыщызэIуахыщтых, тарихъым ищысэшIухэмкIэ цIыфхэр апIущтых.

1924-рэ илъэсым фабрикэу «Зэкъошныгъэр» ылъэ теуцуи, гъэхъагъэу ышIыгъэхэр зэзыгъэлъэгъу зышIоигъохэр музеим рагъэблагъэх.

Сурэтым итыр: **Нэгие Нелли ныбжьыкIэмэ тарихъ къэбархэр къафеIуатэ.**

ИСКУССТВЭМ ИЦIЫФХЭР

Уегъэщхы, уепIу

Урысыемрэ Адыгеимрэ янароднэ артистэу, Абхъазым изаслуженнэ артистэу Кукэнэ Муратэ ипчыхьэзэхахьэ республикэ филармонием щыкIуагъ. Артистыр зыхэлэжьэгъэ фильмэхэм, спектаклэхэм къахэхыгъэ пычыгъохэр экраным къытыридзагъэх.

Кукэнэ Муратэ Тэхъутэмыкъуае къыщыхъугъ, Мыекъуапэ щэпсэу, джамбэчые махъулъ, Кавказ шъолъырым щызэлъашIэ. Ахэр зэрипхыхээзэ, щыIэныгъэм къыхэхыгъэ къэбархэр театрализованнэу къыIотагъэх. Жанрэу комедиер ары итворчествэ нахь зыпэблагъэр. Арэу щытми, узэригъэщхырэм дакIоу, акъыл зыхэпхыщт икъэшIынхэм узыIэпащэ, пIуныгъэм фэгъэхьыгъэхэу олъытэх.

Зышъхьац икIыгъэхэм икIэрыкIэу къырагъэкIэжьын алъэкIыщтэу, Iэзэгъупс Адыгеим къыщагъотыгъэу телевидениемкIэ къэтынэу зэхащэгъагъэр Адыгеим, Урысыем къэщагъэлъэгъуагъ. Ащ къэбарэу къешIэкIыгъэр Кукэнэ Муратэ къызэриIотагъэм изакъоми, ипчыхьэзэхахьэ узэгупшысэнэу хэтлъэгъуагъэр бэ.

Сэмэркъэум цIыфыр епIу. АдыгабзэкIэ зэхахьэр кIуагъэ. Къуаджэхэм ащыщхэр, тилъэпкъэгъухэу IэкIыб хэгъэгумэ къарыкIыгъэхэр къэшIынхэм яплъыгъэх. Хъунэго Саидэ ытхыгъэмэ атехыгъэ едзыгъохэр щыIэныгъэм фэлажьэх.

Пчыхьэзэхахьэр къызаухым артист цIэрыIом гоуцохэзэ, нэпэеплъ сурэтхэр бэмэ атырахыгъэх.

Сурэтыр Кукэнэ Муратэ ипчыхьэзэхахьэ къыщытырахыгъ.

САМБО

Щытхъум хагъэхъонэу афэтэIо

Урысыем и Къыблэ шъолъыр самбэмкIэ изэнэкъокъоу Ермэлхьаблэ щыкIуагъэм хэлъэфыгъэхэр щызэIукIагъэх. Адыгэ Республикэм ибэнакIохэм апэрэ чIыпIитIу, нэмыкI хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр бэнэпIэ алырэгъухэм къащыдахыгъэх.

Абазэ Ислъам, кг 100, Делэкъо Адам, кг 100-м къехъу, чемпион хъугъэх. Джармэкъо Азмэт, кг 100-м къехъу, ятIонэрэ чIыпIэр къыдихыгъ. Ящэнэрэ чIыпIэхэр къэзыхьыгъэхэр: ТIэшъу Анзор, кг 100-м къехъу, Нэджыкъо Бислъан, кг 74-рэ, Наш Азэмат, кг 62-рэ, Санала Телеев, кг 52-рэ.

Килограмми 100-м къехъухэрэм язэнэкъокъу медалищыри Адыгеим ибэнакIохэм къызэрэщыдахыгъэр тигуапэу хэтэгъэунэфыкIы.

Тибатырхэр зыгъэсэрэ тренерхэр Адыгеим имызакъоу, хэгъэгум щызэлъашIэх: СССР-м изаслуженнэ тренерэу Хьэпэе Арамбый, Урысыем изаслуженнэ тренерэу Хьэпэе Хьамид, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерэу Мэрэтыкъо Сахьид, Урысыемрэ Адыгеимрэ язаслуженнэ тренерхэу Джармэкъо Нурбыйрэ Хьот Юнысрэ.

НыбжьыкIэхэм язэIукIэгъухэр

1992 — 1993-рэ илъэсхэм къэхъугъэ кIалэхэри Ермэлхьаблэ самбэмкIэ щызэнэкъокъугъэх. Адыгеим испортсменхэм хагъэунэфыкIырэ чIыпIи 8 къыдахыгъ.

Тулпэрэ Айдэмыр, кг 82-рэ, ятIонэрэ чIыпIэр къыфагъэшъошагъ. Бэшкэкъо Щамил, кг 52-рэ, Чэсэбый Абрек, кг 62-рэ, Лафышъэ Салим, кг 82-рэ, КIыкI Зауркъан, кг 90-рэ, Мэлыщэ Ахьмэд, кг 100-м къехъу, Бэгъ Бислъан, кг 100-м къехъу, Чэтэ Заур, кг 74-рэ, зэкIэми ящэнэрэ чIыпIэр къыдахыгъэх.

ТибэнакIохэр зыгъэсэрэ тренерхэр: СССР-м изаслуженнэ тренерэу Хьэпэе Арамбый, Урысыемрэ Адыгеимрэ язаслуженнэ тренерэу Хьот Юныс, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренерхэу КIыкI Ахьмэд, Нэпсэу Байзэт, Хьабый Байзэт, Тулпэрэ Аскэрбый. Зэнэкъокъухэм гъэхъагъэ ащызышIыгъэ бэнакIохэмрэ ахэр зыгъэсэрэ тренерхэмрэ тафэгушIо, Адыгеим ищытхъу спортышхом нахь лъагэу щаIэтынэу афэтэIо.

НэкIубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редакцием изыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэрпшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкIэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкIыжь ахьы. Къэтхэхэрэмрэгъэзетымщылажьэхэрэмрэ яеплъыкIэ зэтемыфэн ылъэкIыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм аIэкIэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр
4378
Индексхэр
52161
52162
Зак. 3023

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхьатыр 18.00